

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR

General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:

pentru cititori 30 Lei
„ autorități 60 Lei
„ întreprinderi financiare 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“

V. DUMITRIU

RECTORUL UNIVERSITĂȚII CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15-74)

Administrația: Str. Dorobanților 11

Ion C. Brătianu

S'a zis de atâtea ori, că dreptatea pentru oameni, începe doar după moartea lor. Ce bine se potrivește această vorbă înțeleaptă, cu soarta oamenilor politici, și dintre aceștia, cu cea a marelui Român, care a fost Ion Brătianu!

Și în adevăr, viața acestora, prin însuși rostul ei, este o luptă continuă spre telul înalt al binelui obstesc, și luptă de fiecare clipă amestecă în văltoarea patimilor, invidiilor și ambițiilor omenești, pe toți cei cari o duc. Ori, în văltoarea acestei lupte, oamenii nu mai pot deosebi între unul și altul, și nu au destulă pătrundere să înțeleagă dintr-un început pe cei cari se ridică prin înalțimea sufletului și înțelepciunii de-asupra clipeilor trecătoare ale prezentului, și pe cei cari prin desărtăciunea pornirilor lor, înveninează și coboară nivelul întregii acestei luptă.

Trebue ca anii să treacă, că cei cari au luptat ieri să coboară în liniștea neturburată a mormântului, pentru că adevărul să poată birui, azi! Căci numai atunci când umbra luptătorilor din ajun nu mai poate turbura ambiția sau gloria omenească, și numai atunci, când din înălțimea înfăptuirilor vlefii lor, dreptatea lor iese puternică și irezistibilă ca șuvoiul unui torent uriaș, numai atunci oamenii se gândesc la „Cezarului ce e a Cezarului!“

**

Se împlinește veacul dela nașterea unui fauritor a Țării noastre, care azi e atât de fericită în biruința ei; se împlinește veacul dela nașterea marelui meșter, care a pus piatra după piatră la așezământul unei Românii mari și noi, pe care el a visat-o și a pregătit-o pentru că să fie așa cum este acum!

Și la împlinirea aceasta a timpului, care se potrivește atât de minunat cu împlinirea celalaltă, a rodului muncii și înțelepciunii sale creatoare, norocul a făcut ca de pe toate plaiurile țării care azi e unită în sfărâmarea vechilor hotare, să se ridice glasul de recunoștință și de mulțumire cinstită și adevărată, a celor care i-au urmat. *Este în glasul acesta, aproape unanim în entuziasmul amintirii, de sigur, cuvântul dreptății biruitoare, care vine după atâția ani, împotriva celor mulți cari, ieri, l-au contestat, fiindcă nu l-au înțeles sau nu l-au iubit, și a celor puțini, cari nici azi, nu ar vrea să-l vadă în întreagă mărire a operei lui, de teama ascunsă că umbra trecutului, să nu se ridice prea mândră asupra unui viitor, pe care, ei, l-ar vrea, fără tradiții și fără amintiri.*

**

Legile firii însă nu pot fi schimbate de voința oamenilor. Atuncea când ceasul răsplatei a venit, întreagă și fără precupețire, această răsplată și recunoaștere se dă celor cari au meritat-o prin munca lor. Ion Brătianu este azi al României întregi, și numai al ei. Și această Românie, serbează cu bucurie, dintr'un cap într'altul al hotarelor sale, ziua fericită în care venit pe lume, acela care trebuia să-i conducă destinele, în clipele cele mai hotărâtoare ale istoriei ei.

Și din ziua aceasta, ea face azi o neasemănată lecțiune de patriotism și de înțelepciune politică. Comemorând pe Ion Brătianu, ea amintește de zilele când acesta împreună cu Costache Rosetti a răspândit lumina credinței celei noi, a democrației adevărate și a libertăților omului în anul marilor preferenți dela 1848; ea evoacă luptele pentru Unirea primelor țări românești, și partea pe care a avut-o la ea, marele Român; ea reamintește de aducerea pe tron a dinastiei noastre glorioase, care e în primul rând opera acestuia; ea vorbește de zilele mari ale independenței și ale războiului dela 1877, pe care cu atâta patriotism și înțelepciune politică le-a îndrumat Ion Brătianu; ea redevine glasul acestuia în fața conferinței dela Berlin, unde în numele demnității naționale

el a apărat Basarabia noastră, și reinvic rezistența sa neînfrântă întru afirmarea drepturilor statelor mici, împotriva voinței despotice, a potențailor lumii; ea evoacă într'un cuvânt, în fața noastră, toată opera titanică de organizare, de consolidare și de propășire a țării, realizată de cel mai mare om politic al neamului din ultimul veac, în vederea pregătirii celui mai sfânt ideal al tuturor generațiilor cari ne-au precedat!

Și în evocarea aceasta, aducând sentința definitivă a istoriei, ea pune pe fiecare dintre cei cari au făurit mărirea ei, acolo unde li se cuvîne, și așază la locul cel mai de cinste pe acela care a fost Ion Brătianu.

**

Și astfel, „Dreptatea“ care pentru Ion Brătianu începuse în clipa morții se va fi desăvârșit în lumina nouă a României Noi, la împlinirea unui veac dela nașterea lui!
Cluj, 22 Mai 1921. *Vintilă Petala.*

EVANGHELIA NOASTRA

Să vorbim românește!

Români din Ardeal și Banat și Bucovina și Basarabia, au avut să îndure mari necazuri dela streinii veniți peste ei ca să-i rupă de România. Acești streinii le-au schimbat la mulți numele lor cel frumos românesc și i-au silit ca să vorbească în alta limbă. Așa voiau dușmanii, ca neamul nostru românesc să se piardă. Dar prin amarul și jalea veacurilor, românii s-au luptat din toate puterile lor ca să-și păstreze duiosă vorba românească. Părinții noștri au știut că limba este semnul cel mai luminos al felului unui popor. Și mai ales așa au știut frații din România că prin Ardeal și prin Banat și în Basarabia și în Bucovina, mai sunt frați și că ei o duc greu cu streinătatea și că ei trebuesc mântuiți. Și așa a pornit România la mântuirea întregului neam românesc. A fost cumplită lupta, și multă suferință ne-a durut. Dar și izbânda a fost mare. Fratele s'a unit pe vecie cu fratele. Și de acum încolo nația noastră nu va mai fi batjocorită, ci va începe ca să strălucească priate națiile de frunte ale omenirii.

Dar acum, ajunși unde suntem, să fim oare niște nevrednici? Să nu mai fimem la dulcea noastră limbă românească?

Dar aceasta nu se poate. Sfânta noastră maică ne-a iubit cu inima românească, și ea ne-a învățat cu mintea și cu graiul românesc ca să visăm visul nostru cel mare al unirei tuturor Românilor. Și mai ales așa am putut noi ajunge ca d'intr'un neam necăjit să fim acum o nație de frunte. Deaceea graiul nostru românesc să ne fie o mare datorie. Prin el ne-am păstrat românismul și prin el vom arăta lumii că locul României este printre cele mai strălucitoare nații ale omenirii. Limba românească este semnul unei mari comori sufletești; și trebue să punem în valoare această comoară.

Cugetul nostru nu este ca să nu învățăm și alte limbi. Căci neamul nostru trebue să fie luminat, iar din cunoașterea mai multor limbi isvorăște lumina. Dar lumina este făcută pentru viață. Iar viața noastră se găsește înainte de toate în graiul nostru.

Așa dar să se vorbească numai românește peste tot întinsul țării românești. Și numai când și unde nu se poate deloc altfel, să se vorbească și în altă limbă. Dar mai întâi să vorbim românește.

Marin Ștefănescu,
Profesor Universitar.

Țăranul este temelina statului nostru

Nu este nici un popor în lume, care s'ar putea mândri în așa măsură cu clasa plugarilor ca noi Românii.

Noi Românii ardeleni ne cutremurăm în toată ființa noastră când auzim mai în nou vorbindu-se despre cărturarii și domniile noastre și despre niște străini, căci la noi și în trecut și astăzi tot ce avem, este de obârșie țărănească.

La noi și mitropolitul țării e copil al unui opincariu treaz dela safe.

Părinții celor mai mulți dintre cărturarii noștri nu au fost comercianți și industriași bogăți pe la orașe, ci și-au crescut băieții la școală cu merindea din dăsații purtați pe umerii tații ori ai mamii la depărtare de zeci de kilometri. Acești copii din țărani în urma dreptății ce s'a făcut neamului nostru, au ajuns să intre în slujba statului, în multe cazuri în oficiile până mai ieri aflătoare în mâna grofilor unguri.

La noi armonia dintre țaran și cărturar e atât de sfântă încât nici porțile iadului nu o vor putea înfrânge.

Și fiindcă, în mintea trează a țaranului nostru aflăm noi toți tot ce e mai prețios la ciadirea scumpei noastre țări, fiindcă viaga țaranului român a fost isvorul de libertate și de putere a neamului, iată, ce datorim noi țaranului român pe viitor întru mărirea neamului:

Toate școlile noastre să le vedem iar mai pline de băieți sănătoși ai țaranilor, ca astfel toate izvoarele de viață să ajungă pe viitor la îndemâna fiilor lor.

Stăpânirea a făcut începutul acestei mari datorințe, deschizând chiar în Cluj un Internat Țărănesc, care va trebui înființat în toate orașele.

În școli avem lipsă de băieți trezi ai țaranilor. Căci școala are nevoie de amestecul lor cu băieții dela orașe. Statul dă ajutoare în locul înfău băieților buni dela safe, dacă aceia sunt lipsiți de mijloacele de a putea umbra la școală.

Din băieții aceștia se vor alege conducătorii de mâine ai neamului nostru, din băieții aceștia ne vom crește industriași și comercianți dela orașe, ca să poată fi și industria și negoțul ale noastre și să n'avem a ne servi numai de străini.

Țăranimea noastră nu trebue să mai rămână numai la gila de ieri, ci, prin cei mai vrednici dintre ei are dreptul să-și caute loc de frunte în țara noastră.

Mintea trează a țaranului este nădejdea a neamului nostru, la vatra lui aflăm zămislit trecutul plin de suferințe și de sub streșina cu cuiș de rândunică a Căsuții țărănești așteptăm puterea și propășirea Țării în viitor! *Domide.*

Ideia Unirii naționale și înlăptuirea ei

Pământul, pe care îl locuim noi astăzi, a fost totdeauna teritoriul unit al întreg neamului nostru încă din timpurile, cari abia se amintesc scurt în istorie. A fost unul nedespărțit prin populația de acelaș neam a Dacilor și Goților, adevărata trupină, ale cărei vârstare suntem noi, — unul nedespărțit prin cucerirea, colonizarea și romanizarea lui. Nici năvălirile barbarilor, nici stăpânirea lor trecătoare pe acest pământ nu a putut sterge unitatea neamului nostru. Socotitu s'a-Dacia noastră ca țară a Goților, a Gepizilor, mai târziu a Pecenegilor, Cumanilor, dar îndată ce s'a rupt pojiștia, care o acoperia până la a-lungarea Tătarilor, Românii reapărem de sub aceasta pojiștia subțire, drept vechiul popor băstinaș al acestui pământ dela Nistru până la Tisa. Și nu reapărem în felul popoarelor care au năvălit aici, cu organizația izvoiră numai din treburile de a jefui. Reapărem cu safe organizate sub conducerea judeților, numiți mai târziu cu numele slav cneji, și cu finituri întregi organizate sub conducerea voivozilor români.

Voivozii amînși în cele dintâi documente cunoscute — de sigur că au fost altele și mai vechi — stăpănesc, în acelaș timp, părți din nordul și sudul Carpaților, dovadă că regii Ungariei numai cu sute de ani după așezarea Maghiarilor în Europa a reușit să rupă unitatea și politica a neamului nostru stăpân pe amândouă lăturile Carpaților.

A fost o nenorocire pentru unitatea noastră politică faptul, că înainte de-a se fi încheat într'un stat național românesc Dacia de dincolo de Carpați (Muntenia și Moldova), regii Ungariei ajunseră cu stăpânirea lor la Carpați de răsărit și de meazăzi al Transilvaniei. Asuprirea, de cari au început să împărțesească pe Românii ajunși sub stăpânirea regelui Ungariei adevărată că au grăbit încheierea statelor române libere prin trecerea repetată a numeroase cete de Români din Transilvania de partea cealaltă a Carpaților. Aceste state nouă erau însă prea slabe încă, ca să se poată dela început gândi serios la unitatea națională, mai ales din cauza, că în curând au fost atacate de Turci, așa că trebuiau să ducă o luptă cu atât mai grea, cu cât regii Ungariei, Carol Robert și fiul său Ludovic, precum și alți urmași ai lor, apoi și regii Poloniei, în loc de a da mână de ajutor Românilor amenințați de Turci și Tatai, îi atacau și ei pe

Români, râvnind să-i supună. Cu toată slăbiciunea pricinuită și de veșnicile atacuri ale dușmanului din afară, ideia unității politice a licărit, înainte de Mihai Viteazul, și în sufletul lui Petru Rareș, odrasla lui Ștefan cel Mare.

Dar dacă unitatea politică nu s'a putut face, unitatea sufletească nu a lipsit nici când. Limba, obiceiurile și religia au rămas totdeauna comune. Ori din ce parte ar fi fost Românul, el se putea înțelege oricând cu fratele dela celalalt capăt al pământului românesc. Apoi religia, legea românească, i-a ținut unți sufletește pe toți Românii, pe cei alcătuiți în state naționale, ca și pe ceie gemeau sub stăpânire străină. Cărțile bisericești, cari se tipăreau în limba română, se găseau aceleași în bisericile din Ardeal ca și în cele din Moldova și Muntenia. Și pretutindeni, până la umilul cărturar bisericesc dela sate, se simțea și se știa, că suntem Românii de pretutindeni un neam, de o limbă și de o lege.

Curând după ce se pornise tipărirea cărților bisericești după manuscrise ardelenesti în limba română de către un Muntean într'o tipografie din Transilvania, s'a făcut întâia încercare de unitate politică. A fost a lui Mihai Viteazul, care întâia oară, decând în retragerea legiunilor romane din Dacia Traiană a realizat-o pe dintregul. A fost însă trecătoare ca un vis. Și nici nu putea fi altminteri, căci unirea politică nu pornise dela ideea națională. Mihai nu s'a răzimat în luptele lui din Ardeal pe *poporul* românesc de aici. El credea, că își va menține stăpânirea peste Ardeal atrăgând de partea sa nobilimea de aici, compusă parte de nobili de origine românească, dar renegați, parte din venetici ajunși stăpâni pe pământ românesc.

Cu toată reacțiunea sălbatecă, ce a urmat după uciderea lui Mihai, ideia unității nu numai etnice, dar și teritoriale nu s'a stins. Ideia unirii întreg poporului românesc era ceva așa de firesc, încât chiar și principi de neam străin ai Ardealului au avut-o. De sigur la ei predomina pofta de mărire neîndreptătită a neamului lor, dar unitatea unirii tuturor provinciilor Daciei simțeau și ei, că e o trebuință fără de care Dacia nu poate da aceea cu ce trebuie să contribuie la cultura generală.

— Va urma —

Victor Lazar

Judecata turcească.

Au fost vremuri când judecățile Turcilor făceau fală; așa că lumea rămânea mulțumită: iar resturile mergeau bine și cu spor.

Multe din dreptățile lor de atunci, au pătruns până azi ca pildă, și se vor duce și mai departe, că Românului îi place să spuie câte'n lună și'n soare; dar numai să aibă un tălc.

Acuma ci-că, într'un oraș mare, cum ar fi Bucureștii, trăia un boier, care avea un fecior cam spulberatic.

La un rând de vreme, ce i-a venit lui fuisău, că, nici una, nici două, l-a coborât pe tată-său de unde sta, din catul de sus, jos, numai într'o odaie întunecoasă și rece, — poate că... drept pedepsă, unde nu-i da destul de cheltuială.

Că bagseamă și pe-atunci tinerii o aveau pe-a lor...

Așa!

Ce face bătrânul când se vede astfel? Fuga la Agă, care știa bine să cântărească lucrurile, și cere dreptate...

Iute a fost chemat și domnișorul la Agie între iatagane.

— Ce lege ai tu, bre? — îi întreabă Agă pe tână.

Tânărul, pătrunsese paiul, de frică...

— Creștin...

— Nu înțeleg... Pe ce vă cunoașteți voi că sunteți creștini?...

— Pe cruce...

— Numai atât?...

— Ba trebuie să mai zicem și: în numele Tatălui, și-al Fiului, și-al Sfântului Duh...

— Tot nu înțeleg... Ia' mai zi odată ce spuseși acum pe urmă...

Tânărul mai face odată o cruce mare-mare, și zice cu glas tare, după fiecare puitură de mână:

— În numele Tatălui... și-al Fiului...

— Așa e legea voastră?...

Tatăl sus și fiul jos?...

— Așa!

Și se repede spre el, scotând și pe tată-său după o perdea:

— Atunci de ce ai coborât pe tată-tău, jos, mișelule, și i-ai vărât unde nu poate trăi; iar tu te-ai cățarat sus?...

Și a făcut ca lemnul!

— Acasă! și să faci așa după cum va spune legea voastră!!

Și până seara, bătrânul a și fost pus iar la locul de cinste...

Așa judecau Turcii pe-aiuraci...

N. I. Dumitrescu.

Citiți gazeta Voastră

„CULTURA POPORULUI”

Ce se poate vedea de la tărâm și până pe fundul adânc al mărilor și oceanelor *)

de Prof. Dr. I. P. Voicagă, de la Universitatea din Cluj

Un aspect deosebit de important îl prezintă însă lumina soarelui, și în legătură cu ea și colorațiunile formelor de plante și animale care diferă cu adâncimea. Lumina la adâncimea această este mult mai slabă și este natural să fie așa, căci apa descompunând lumina albă a soarelui în lumini simple colorate ea ale curcubeului, le și împrastie, stingându-le cu adâncimea pe toate pe rând, începând cu roșu până la violetul ce pătrunde cel mai adânc în apă.

Din cauza aceasta, cu adâncime, vederea clara a lucrurilor este marginită la o distanță de câți-va metri, și aceasta atât din cauza lipsei de lumină cât și din cauza împrastierii ei. Și înprima linie plantele marine legate întim nu atât de puterea de pătrundere a luminii, ci de calitatea razelor ei, prezintă cele mai importante variațiuni. De unde în apropierea tărâmului până la 30 m. adâncime plantele marine erau colorate în verde și asta în legătură cu pătrunderea razelor roșii, singurele care le ajută la formarea colorii lor verde, mai în jos de 30 m. până la adâncimea de 200 m. unde ori ce urmă de plantă dispăre complet (din lipsa de lumină), ca să poată trai, ele își fabrică o culoare roșcată care luând razele albastre ce mai ajung până la ele, le schimbă în roșu, făcându-și astfel posibilă viața și în regiunea unde nu ajung de cât razele albastre și violete.

Submarinul urmărirea năcetat și de aproape fundul care cu o înclinare destul de slabă se scufundă spre marile adâncimi. Și pe măsură ce înaintează, plantele devin mai rari, ca și animalele erbivore a căror viață e legată de ele, pe când numărul celor carnivore se înmulțeste și cu aceasta, dispăre și viața tichnita.

Nu se mai văd nenumăratele scoici și melci ce misunau pasnice în apropierea tărâmului, acum rar dacă câte o *caracatiță* se așează în grabă în mătul fundului turburând cu cemeala ei apa din jur, sau vre-un *erab* voinic ridică înspăimântat privirea să vadă enormul nusafir ce i turbură liniștea cu care rodea o *stridie* tânăra pe care o spărsese cu puternicele lui clește.

Se depărtase mult vasul de

*) Datele științifice sunt luate din lucrarea d-lui Dr. L. Joublin: „La vie dans les océans.” Bibliothèque de philosophie scientifique. Edif. C. Flammarion, Paris, 1912.

tărâm, când aparatele arătău adâncimi de peste 200 m. Intineric începe a stăpâni de jur împrejur și numai grație unor faruri luminoase dacă se mai putea distinge că fundul nu mai este acoperit cu nisip din ce în ce mai fin, ci cu un măt cenușiu închis.

Deodată vasul, care urmărea mereu fundul, se înclină pe coasta destul de repede și aproape fără tranziție, ce-l duce la adâncimea de peste 1000 m. înspre marile profunzimi ale Atlanticului.

Așa dar, numai de aici încep adevăratul leagăn al apelor oceanice, de la coasta aceasta care de la 200 m. trece repede la funduri de peste 1000 m. adâncime iar ceea ce submarinul urmărește până aci, un fel de platformă lată și prea puțin înclinată de care este legată bogăția vieții animale și vegetale din jurul tărâmului, și de la întinderea cărcia atârău și bogăția pescuitului unei țări, nu ține de fundul oceanului, căci ea nu de cât o porțiune din continent, platformă continentală cucerită de mare și nivelată prin bătaia regelată a valurilor ei.

Farurile luminoase și destul de puternice ale submarinului orbesc pentru un moment, pironind în loc o ceată de *tipari* ce părăsiseră parțile superioare, înimate, și apoi spre a-și căuta în mătul fundurilor neluminate un cuib fierbinte și cu temperaturi joase spre a-și depune ouăle.

Curioase aspecte mai prezintă viața acestor regiuni lipsite cu totul de lumină. Toate animalele — *pești, scoici, raci, viermi* etc. — ce plutesc în jurul vasului și sunt luminate un moment în fasia luminoasă a farurilor au colorațiuni ori închise ori de un roșu puternic, iar organele lor de simțire ochii și mustățile, sunt foarte dezvoltate enorme am putea zice numai așa putându-și dibui cale prin întinericul de nepătruns și domnesc acolo.

Lăsând fundul prea mălos al oceanului, vasul plutește acum între două ape, cum se zice, la adâncimea de 1500—2000 m. în să poată vedea multă vreme nimic, puterea farurilor spăimântătoare viețate ce ar fi venit în apropierea lor.

Pe lângă ferestrele observatoarelor se pare că lasă spațiu fund o ploaie de corpuri foarte unele mai fine, altele mai voluminoase.

(Va urma.)

Foita Gazetei „Cultura Poporului”

SOLDATE

— Poemă în proză —

Aveai un pumn de gloanțe și-o armă lângă tine, d' abea dacă făcuse-i o mască de-adăpost, clădită în repezeală, din văzduh șrapnele cădeau sub grindina de moarte; tu neclintit la postu-ți nici nu simțea-i cum moartea rânjea pe lângă tine, Privea-i tot înainte. Să vezi dacă dușmanul să apropie sau nu; de buburii de tunuri se clătina chiar bolta, căzând din cer șrapnele dar neclintit la postu-ți tu nu simțea-i cum moartea râdea chiar lângă tine, ci înțepenit ca stana, tu înlina-i porunca să stai

de straje în noapte, veghind doar pentru țară...

Erați un pumn de oameni, în umbra de tranșeu. Vrășmașul ca potopul să apropie de voi, deși puțini la număr, svârleai cu dărnicie, o moarte nemiloasă în pânza de dușmani. Când vr'unul lângă tine pieria sleit de schije, atunci cu înverșunare ca să-l răsbuni soldate, înțea-i mai cu putere în pieptul lor viteje, ca să le arăți că rândul de uptători e-același, că nu veni se moartea să plângă în tranșee.

Așa-i știut soldate să lupți

până la unul, să-ți aperi ca străbunii, pământul paș cu paș.

Dar dușmanii năprasnic se năpustiră spre tine, din toți voinicii unul mai sta'ntranșeu de veghe, părănd o lumânare aprinsă la mormânt.

Sânt morți, rânși iar alții n lagăre vrășmașe. Știi bine că vor duce o luptă mai amără cu foamea prin străini, și bine că barbarii și-au necinstit moșia, că lupta e pierdută dar tu soldat nu tremuri, descurajat nu blestemi, veghezi căci ști o vorbă: „O luptă e pierdută, dar nu credința în Domnul”.

Pe drumul spart de ploaie, trec care după care, vezi pruncul și neveste porniți în pribegie, și holde pârjolite, colibe devastate, cum satele în flacări, au dor de răsbu-

nare. Pe fața ta brăzdată de vânt și de necazuri, alunecă agale o lacrimă de jale, și din neant să aude o șoaptă: Răsbunare. Trezit din nou de goarnă, și-aduni forțele toate îți scuturi desnădejdea, ce-o clipă înpovorase grunzul tău de fier, și pleci din nou la luptă, să sapi în cartea lumii, victoria măreață dela Mărășești și Oituz.

Să desrobești Ardealul, norocul îți surăde, dreptatea cauze-i tale, îți dă avânt la sbor, pornești și lupți ca smenul, treci munții, treci Carpații, și te odihnești o clipă pe malul dela Tisa. Ești frânt de oboseala de câte îndurate, dar nu te dai pe o parte când sârba sună n fluer, pui ranița la umbră, și joci ca în sat la Paște, ce-a fost parcă uitată; că ce-o

mai fi, nu-ți pasă, căci un știi și bună, și asta e de cămămea: „Când ai credință în Domnul, isbânda nu-i de parte”.

Și iarăși mai departe pornești voios la cale, să sapi parți dreptatea sfântă și să țărâm străin, și iar te așezi la joacă, tot cum erai la trântă și lumesti și răzi voinice, că sufletul și-e bun.

Ai desrobit Ardealul, și o felalte neamuri; de-acum poți soldate să cânti și să t joci. Isbânda să nu adoarm puterea ta de muncă. E treaz de luptă, gata să aperi de vrășmașul ce ar enteza și treacă, pe unde ai trecut. C eri și azi și mâine veghează pentru țară, soldatul pârnoare, rămâne tot soldat.

Angelo Stătescu.

DE VORBA CU OSTAȘII

DEZERTAREA

„Dezertare“ se numește fuga soldatului de la regimentul său, fără voia șefilor. Soldatul care a comis această faptă se cheamă „dezertor“. Dezertarea este una dintre greșelile cele mai mari pe care un soldat o poate făptui, de aceea și cartea noastră de judecată numită „Codul de Justiție militară“ — o pedepsește cu mare asprime.

Prin rândurile ce urmează vreau să vorbesc soldaților și ofițerilor despre cauzele acestei greșeli mari și de neiertat, despre urmările ei, și în fine, despre datoria ce avem cu toții de a lucra prin toate mijloacele ca să o combatem și să o înlăturăm din rândurile oștii noastre.

Prima cauză a dezertării trebuie căutată în sufletul slab al celui care, în fața noutăților și greutăților ce prezintă pentru tinărul recrut viața militară, își uită de datoria sa de ostaș, își uită de cinste și de jurământul pe care l'a depus, și, călcând legile și regulamentele ostășești, fuge pe furis, ca un făcător de rele, câte odată cu gândul de a se reîntoarce, altă dată fără acest gând.

De sigur că din prima zi a intrării sale în cazarmă, tinărul sătean sau orășean care până eri, trăise în casa părintească, dedându-se de cele mai multe ori aceluiași indeletniciri ca și părinții, plugărie, meserie sau altele, întâlnește numai figuri noi și necunoscute, cari îi vorbesc într-o limbă cu multe cuvinte ce încă el nu a auzit, și-i cer să facă anumite lucruri pe care el nu le-a mai făcut.

Noutatea și necunoașterea oamenilor cu care recrutul se întâlnește în cazarmă și cu cari va trăi într-un contact strâns, așa cum trăise acasă cu frații și părinții săi, și mai ales noutatea felului de viață ce este chemat a face, poate sdruncina o inimă slabă, împingând pe recrut la păcatul dezertării.

La greutățile sufletești ale tinărului care și-a părăsit casa părintească depărtându-se de ființele scumpe inimii sale și la noutatea felului de viață care diferă cu totul de aceea dusă până acum, vin să se adăuge, zi cu zi, alte greutăți, la care viața militară supune pe om: se cer recrutului se învețe lucruri noi și să capete deprinderi în legătură cu meseria ostășască pe care încă nu le-a cunoscut; și aceste lucruri și deprinderi i se cer zi cu zi, într-o măsură mai mare, într'un chip din ce în ce mai stă-

ruitor și mai hotărât. Unele din aceste deprinderi cer soldatului multă bagare de seamă, altele îi cer o mare încordare a puterilor trupești și toate la un loc, îi cer supunere și ascultare necondiționată față de cei chemați să-l învețe și cari să cheamă superiorii sau șefii săi. Dacă aceste greutăți născute din schimbarea felului de viață și din datoria de a învăța la fie ce moment lucruri necunoscute până acum, care cer încordarea tuturor puterilor minții și trupului, ar putea singure să sdruncine un suflet slab și săvâitor, cu un cuvânt mai mult această sdruncinare și descurajare se va petrece în sufletele oamenilor, când superiorii și șefii, chemați să comande și să învețe pe soldații tineri nu știu să se poarte cu ei.

Sunt unii superiorii — građați sau ofițeri — cari nu au dorul de a învăța pe alții. Aceștia constată zi cu zi cum recruții lor fac mai puține progrese decât recruții altor companii; și, în loc de a-și da seama că dela ei pornește răul, ei aruncă vina pe soldații lor și-i tînde vinovați. De câte ori, apoi, se întâmplă ca unul mai mare să vină și să constate că acești recruți au rămas în urma camarazilor lor cu învățătura, acei superiori devin aspri și neîngăduitori față de micșii lor.

Această asprime sporește cu cât se apropie ziua în care gradatul sau ofițerul instructor are se treacă în specția șefilor săi; și, de câte ori gradatul sau ofițerul este un om cu educație inferioară, cu suflet vulgar care își uită de omenie și de datorie ce el însuși are față de soldați, frații săi mai mici, asprimea trece de marginea hotărâte de regulamente și împinge pe mulți la desnădejde.

De aceea primul sfat ce avem de dat în scopul de a stărpi dezertarea, se adresează Comandanților de regimente:

Puneți o grijă deosebită în educarea ofițerilor tineri și a građaților, cari sunt chemați a trăi în contact de tot minutul cu soldații, băgați în sufletul lor convingerea că asprimea fără de măsură și violența nu sunt bune pentru a forma și asigura disciplina voievozilor și sufletelor; singura disciplina potrivită cu chemarea unei armate naționale și singura care se împacă cu spiritul democratic a timpurilor pe care le trăim; ferți-vă de a pune în contact pe soldații tineri, mai ales în prima perioadă

de adaptare la viața de cazarmă, cu građații și ofițerii nervoși, brutali și violenți cari, de obicei, nu știu a găsi în adâncul minții și inimii lor mijloacele cerute pentru a învăța și educa pe inferiorii lor, după cum nu știu a găsi nici puterea morală de a li impune respect și ascultare! În fine, de câteori o unitate se arată a fi mai slabă de cât alta, fie ca învățătura, fie ca purtare, și în deosebi, de câte ori o unitate are dezertori, căutați răspunderea la građații și ofițerii de toate gradele din acea unitate și, în deosebi, la acel care o comandă.

Dar, în același scop al stărpirei dezertării, avem de dat sfat și indemn și soldaților noștri, atât celor din cazarmă, cât și celor aflați la vetre:

Când plecați pentru întâia oară dela casele voastre ca să veniți sub steagul țării, faceți-o cu hotărârea nestrămutată de a va îndeplini datoria de ostaș până la capăt, oricare ar fi greutățile ce vă vor stă în cale! Imbrățișind pe părinții voștri în momentul despărțirii, făgăduiți-le că nu li veți face numele de rușine! Spuneți-le că, pentru cinstea numelui lor și pentru respectul numelui de Român sau de cetățean român, înțelegeți a îndeplini cu sfințenie datoria la care vă cheamă Țara și Regele! În momentul în care jurăți credință, gândiți-vă că legătura ce încheiați, în fața lui Dumnezeu și a oamenilor vă leagă nu numai de a învinge greutățile de tot felul ce se pot întâlni în viața militară ca și în viața particulară, dar încă de a sta la treburile neclintite din fața morții.

Și când în viața noastră ostășească veți întâlni în cale greutăți, sau veți avea de întâmpinat suferințe sau primejdii cari vă ar pune în cumpăna deznădejdii, aduceți-vă aminte de șefii voștri cari sunt gata să înlăture nedreptățile și suferințele în marginea posibilității și legii; aduceți-vă aminte de cele ce ați făgăduit părinților voștri în momentul despărțirii și de cele ce ați făgăduit lui Dumnezeu în momentul jurământului; aduceți-vă aminte de Țara voastră, de Regele vostru ca și de toți frații voștri cari stau credincioși la datorie!

Gândiți-vă că dezertarea este o crimă pedepsită cu cea mai mare asprime de legile ostășești, care pune pecetia rușinei pe fruntea celor care o făptuiesc!

Și, gândind la toate acestea, alungați de la voi slăbiciunea și ispita, și rămâneți credincioși datoriei voastre de ostași!

General de Divizie
M. PETALA

Către cei din închisori!

Voaă, aceluia cari înfrângând legile omenești ați fost scoși din rândul oamenilor; Voaă, aceluia cari păcătuiți vă ispășiți păcatul, vă trimiți cuvânt de îmbărbătare, cuvânt de nădejde, cuvânt de mângâiere.

Eu, judecătorul multora dintre voi, care stau în slujba sfintei dreptăți, îndrept spre voi, fără săială cuvântul meu de mângâiere și îmbărbătare.

Ați păcătuit. Greutatea păcatelor voastre o ispășiți între zidurile închisorilor; sufletul vostru încărcat, geme sub povara muștrării de cuget. Ați greșit în fața lui Dumnezeu și în fața legii.

Pocăință! Dumnezeu îi dă iertare; ispășire în temniță, Societatea omenească, urmând porunca lui Dumnezeu, trebuie să-l dea aceeași deplină îndurare.

Rătăciți pe drumul cel rău, fără a găsi un reazăm în sufletele voastre, ați căzut în ispita, sub stăpânirea duhului celui rău pe care credința voastră slabă nu l'a putut alunga.

În silnicia muncii ispășitoare grelelor noastre nefericiri, căutați izvorul tămăduitor al sufletelor voastre.

În odihna nepotoliturii voastre zbucium, cercetați-vă ascuzisurile inimilor voastre, și cât de răi ați fi, cât de stăpâniți de cel necurat, nu se poate să nu mai aveți un colțisor curat, un locșor în care se păstrați cu sfințenie lumina sadită de Dumnezeu în fie care dintre noi.

Dați la parte cenușa ce înconjură acest colțisor de sfântă omenie; involburăți scântea rămasă, reaprindeți lumina, și reîntorși la sfârșitul osândeii în rândurile oamenilor, veți înțelege darul Dumnezeesc al unei vieți cinșite.

Nu se poate că în sufletele voastre cât de întunecate ar fi, să nu fi rămas o flăcară curată, ce faptele noastre omenești nu o poate murdări.

Nu se poate ca în ființa voastră înfrigurată de negura greului păcat, să nu fie încă vie iubirea familiilor voastre încercate.

Nu se poate ca pe zidurile celulelor voastre să nu răzbească icoanele muștrătoare a le celor ce vă iubesc încă și îi iubiți și voi, nu se poate ca în sonul vostru, numele vostru plecat în rugă nepotolită, copii voștri nevinoși ingenușiați în fața icoanelor, să nu vă apară lumina de vapaia dorului, de lumina a toate iertătoare a iubirei.

Și infiorați de icoana încă vie a păcatelor voastre, recunoscând în mintea voastră sfânta dreptate a osândeii, vă înaltați curății de asupra lor, spre ființele ce vă sunt atât de scumpe și le iubiți atât de mult.

Din această iubire, din această indiosare, din această milă de voi înșivă, sorbiti puterea trebuitoare istovitoare voastre munci. În muncă găsiți liniștea, în muncă aflați nădejdea mângâierei, făgăduindu-vă sufletelor voastre îndreptarea, în muncă găsiți fărâ și ispășirea ce vă va face din nou oameni.

Departate de restul lumii, despărțiți de tot ceia ce ați avut mai scump și mai sfânt, vă veți întoarce între oameni, cu puterea nemărginită a propovăduitorului de bine, îndemnând semenii voștri la multă omenie, la mai multă iubire, la mai mult bine.

Să nu credeți că societatea nu se mai interesează de voi. Să nu socotiți că nu ne doare pe toți aceia cari suntem trimiși să deschidem ușile temnițelor ispășitoare faptelor voastre, în nădejdea îndreptării; să nu vă indoșiți că oamenii nu visează că odată și odată, prin purtarea bună a tuturor, închisorile vor rămâne pustii.

În osânda voastră, să nu vedeți răzburare; pedepsele nu sunt de cât mijloacele de a vă îndruma pe drumul cel bun.

Îndreptătivă prin muncă sfântă, fiți ascultători și liniștiți în locurile atât de grele unde vă aflați. Puneți nădejdea în Dumnezeu, reînviați ceia ce este curat în sufletele voastre, și atunci când esind pe poarta temniței din nou în societate, simțiți în inimile voastre fărâna biruitoare, să înțelegeți că pocăinței voastre, Dumnezeu i-a dat iertare.

Atunci, când ați simțit sufletele voastre deslegate de greul păcatelor, toți oamenii de bine vă voi stă în ajutor, călăuzându-vă spre dobândirea vieții voastre cinșite; ei vă voi da sprijinul lor cald ca să vă câștigați prin muncă sfințită, răscumpărarea trecutului vostru dureros.

Maiorul V. Chiru
Comisarul Regal al Corpului
6 Armată.

Proverbe.

Acul este mic dar coase haine scumpe.

Cine nu adună pentru sine, adună pentru alții.

Adunările cele rele strică deprinderile cele bune.

Ingrind pe altul nu te albești pe tine

Cine tot alege adese ori rău culege.

Cine bea apă din pumn strein nu se satură niciodată.

Ulciorul nu merge de multe ori la apă.

Sângele apă nu se face.

Apa trage la matcă și omul la teapă.

Acela strigă căruia îl arde casa.

ISTORIA NEAMULUI ROMĂNESC

Năvălirea popoarelor barbare

Un alt neam turanic, care s'a revărsat, la începutul numai în vecinătatea noastră, au fost Ungurii sau, cum se numesc ei Maghiarii. Aceștia au fost o adevărată păcoste pe capul nostru, căci la vre-o două sute de ani după așezarea lor în șesul străbătut de Dunăre și Tisa, au izbutit să-și întindă stăpânirea peste întreg Ardealul, Cucerirea acestei părți a Daciei le-a fost ușurată mult prin lipsa de organizare într'un singur stat a Românilor. Aceștia erau adevărat pe vremea aceea organizați în state mici, în frunte cu câte un voevod sau duce, cari trăind neuniți au fost supuși pe rând decătre năvălitorii sălbateci.

De unde au venit?

Istoria despre începutul acestui neam e întunecoasă, ca de altminteri a tuturor popoarelor barbare, cari au năvălit prădând, arzând și omorând dinspre răsărit. După limbă, ei sunt socotiți de învățați între popoarele ural-altaice, adevărat între popoarele, cari locuiesc între munții Ural, despărțitorii Europei de Asia, și munții Altai înălțuntru Asiei. Adevărat, că la față nu mai prea seamănă cu Tătarilor de pe acolo, adevărat nu mai sunt gălbui la față, nu mai au ochii așezați pieziș, nici umerele obrazilor eșite. Cauza e, că de o mie de ani, decând sunt în Europa, au înghițit atâția Slavi și Germani, în număr mai mic chiar și Români, încât s'au schimbat trupește, s'au făcut Europeni. Și-au păstrat numai firea veche.

Cele dintâi știri despre ei le găsim în cronică împăratului Constantin Porfirogenitul. Acesta ne spune, că din Asia au venit în tinutul râurilor Don și Nipru, în Rusia, unde trăiau din vânat și pescuit. De aici au fost alungați de Pecenegi, pe la începutul secolului al 9-lea și s'au așezat în șesul străbătut de râurile Siret, Prut și Nistru. Ungurii locuiau în corturi și trăiau, ca și mai înainte, din pescuit, vânat, dar mai ales prădând popoarele vecine, dela cari răpiau și oameni, pe cari îi vedeau ca sclavi într'un post al Mării-Negre. Se'nțelege, că popoarele vecine așteptau prilejul binevenit, ca să le dea o lăvitură. Prilejul acesta a venit, căci fiind Ungurii iarăș plecați într'o expediție de probă, Bulgarii și Pecenegii au plecat împotriva celor rămași în corturi și au omorât tot, ce nu le-a putut scăpa din mâni bătrâni femei, copii. Cei plecați după jaf nu au mai îndrăsnit să se rentoarcă, când au aflat despre cele întâmplate, ei au plecat, împreună cu cei scăpați, înspre apus și nu s'au mai oprit până în șesul străbătut de Dunăre și Tisa. În partea aceasta a Panoinei, cum se numia până atunci Ungaria încă de pe vremea Romanilor, erau Slavi mulți, cari și ei însă formau mai multe state mici, așa că Ungurii i-au putut ușor supune pe rând, nefiind Slavii uniți, cum nu erau nici Români din Transilvania, Banat și Crișana.

În țara cea nouă.

Despre felul cum s'au prezentat Ungurii în țara cea nouă, găsim știri și în cronici scrise de Germani, dar și mai ales într'o cronică scrisă de secretarul regelui ungur Bela. E interesant, că tocmai pe secretarul acesta al lor, care a scris mai amănunțit despre cele întâmplate la venirea Ungurilor și în cele dintâi veacuri ale așezării lor în Europa, învățații unguri se siliesc din toate puterile să-l scoată minciuos. Cauza e, că secretarul regelui Bela recu-

noaște în cronică lui, ca la sosirea Ungurilor, Transilvania își și părțile ei vecine, își avea populația ei, în Transilvania curat românească cu un voevod sau duce în frunte. Lucrul acesta nu le place, căci ei ar vrea să facă lumea să creadă, că Transilvania era cu totul lipsită de locuitori, cel puțin de Români, adevărat nu a fost Țara românească. Ne adevărul acesta, afară de Unguri, nu-l crede însă nimeni, și chiar între ei se găsește câte unul, care le spune, că dacă acest cronicar ar fi minciuos, apoi Ungurii nu ar avea pentru cele dintâi vre-o două sute de ani și mai bine nici o istorie.

Năvălirea Ungurilor în Transilvania.

După acest cronicar al lor, Ungurii au năvălit în Banat și au silit pe domnitorul de acolo să le recunoască stăpânirea, tot așa au făcut în Crișana (Bihor). Apoi sub conducerea lui Tuhutum, au năvălit decătre Sătmăr și Sălaj în Transilvania, unde era voivodatul Românului Gelu, care stăpâna până la Murăș. Români suprinși neprăgătiți, afară de ceea și în număr mai mic, au fost biruiți și chiar Domnul lor Gelu a fost ucis. Atunci au încheiat o învoială cu Tuhutum, ca acesta să le rămână voevod și ei să trăiască în bună pace unul cu alții. Locul, unde au întărit această pace cu jurământ, a fost la Aschileu, nume făcut din cel unguresc Esküllö, adevărat locul jurământului. Abia le vre-o două sute de ani după aceea au putut cuprinde și partea de meazăzi a Transilvaniei, unde era un alt voivodat român.

Traiul dela început al Ungurilor.

Ungurii și-au păstrat năravul avut de pe când petreceau în Rusia. Țările vecine, dela meazăzi și apus, au suferit mult de pe urma rădăcunilor lor, până când au fost bătute grozav în două rânduri de către Germani, odată la anul 933, a doua oară la 955 după Christos. Atunci au început să se cuminețască, așa că o căpetenie a lor s'a încreștinat chiar și a luat numele creștin de Ștefan. Papa dela Roma i-a trimis chiar o coroană dându-i și titlul de rege apostolic, pentru că a început să încreștineze și pe Ungurii din Ungaria. Cei pătrunși în Transilvania și în vecinătatea acestei țări se încreștinaseră în parte de mai înainte, învățând legea creștina dela Români, așa că erau ortodoci ca și aceștia. Ștefan primind legea creștinească dela Papa dela Roma, s'a făcut catolic și cu el împreună și ceilalți Unguri, chiar și cei din Ardeal au trecut dela legea ortodoxă la cea catolică.

Despre felul de viață al Ungurilor în cele dintâi veacuri ale petrecerii lor în Ungaria, un cronicar din Germania povestește și următoarele: La venirea lor aveau turme de vite și herghelii (stave) de cai. De sigur, mai ales vitele, furate dela locuitorii ținuturilor, prin cari au trecut. Și după ce s'au așezat în Ungaria, au trăit încă multă vreme din vânat, pescuit și jaful dela vecini, căci numai cu greu s'au putut deprinde cu agricultura, care cere rămacă. Și în veacul al 12-lea, așa dară după aproape trei sute de ani dela venirea lor, locuiau tot în corturi, numai earna se vârau în niște colibi făcute din stof și noroiu (tină), rar din lemne necioplite. Făcând puțină agricultură, mâncau mai ales carne, crudă sau pe jumătate crudă și în plăcaci sărate.

și sângele animabelor. Pe cei prinși în războiu îi omorau uneori și le mâncau inimile de leac. Peste tot, erau cruzi și setoși de sânge, se gândiau numai la omor și pradă și prefăceau ținuturile nenorocite, prin cari treceau în pustii, arzând totul, o morind bărbații, femeile bătrâne și copiii, ear pe fete și pe femeile tinere țărându-le în costurile lor, ca să-și bată joc de ele.

Acesta e licoană, pe care ni-o dau cronicarii din acele vremuri. Despre felul, cum s'au prăsit Ungurii la noi, vom scrie mai târziu.

Bulgarii.

Un alt popor turanic, care a trecut nu a stat pe la noi, sunt Bulgarii. Ei au trecut numai pe la noi, dincolo de Dunăre, în țara Slavilor, numită apoi Bulgaria. Erau de aceeași sălbătăciune, ca și celelalte popoare turanice. Pe Slavi i-au supus, dar fiind mai puțin numeroși, și-an perdit limba lor și au primit pe cea slavă care se numește acum bulgărească și se aseamănă mult cu cea sârbească. Ei au rămas tot sălbatici din trecut, cum au dovedit când au intrat sub surtul Neamului în România în războiul din urmă. Pe unde au ajuns au dat foc, au dărâmat care, și-au bătut joc de fete și băieți și au spurcat și bisericile românești, cu toate că și ei zic, că sunt de religia creștină ortodoxă. De sălbătăcia Bulgarilor i-au apărât pe Români la sate Turcii, cari au fost cu mult mai omenoși decăt Bulgarii.

Pecenegii și Cumanii.

Două popoare, de viață turanică, locuind înspe răsărit dela Transilvania. Aceste două popoare s'au stins cu totul, parte fiind nimicite de alte popoare, parte contopindu-se în sânul altor neamuri, ca de pildă Cumanii, cari s'au prefăcut în Maghiari, după ce s'au așezat și ei în Ungaria.

Victor Lazăr.

3/15 Maiu 1848.

În Blaj s'a serbat aniversarea zilei de 3/15 Maiu 1848 cu mare pompă. Această zi este una din cele mai mari zile ale Românilor ardeleni din veacul al 19-lea. În acea zi s'a proclamat pe Câmpul libertății, prin glasul celor 40,000 de Români, sub inspirația inginerului libertății Simion Bărnuțiu: nașterea română de sine stătătoare și de parte întregitoare a Transilvaniei pe temeiul libertății egale, respingând cu toată țaria și hotărârea unirea Ardealului cu Ungaria.

Această aniversare s'a serbat în fiecare an de către tinerimea studiosă din Blaj prin impunătoare conduite cu steaguri și torțe, prin cântări și discursuri naționale, chiar și sub vitregă stăpânire ungurească până în anul 1876, când a fost cea din urmă serbare. Guvernul unguresc de atunci a oprit-o pentru totdeauna sub aspră amenințare de a închide sau stăfili scoalele din Blaj. Cauza acestei hotărâri așa de aspră a fost discursurile rostite cu ocazie. De atunci au trecut 44 de ani, până când nașterea română văzându-și realizat visul secular prin întregirea neamului într'un singur stat național, mare și puternic, și Blajul, mica noastră Romă, a putut în anul trecut să reincepă șirul acestor serbări naționale, care de aci înainte nu vor mai avea sfârșit.

Pentru ca tinerimea de astăzi din România Mare să vadă cu cât avânt și curaj știe tinerimea de acum 44 de ani să-și manifeste simțimentele naționale, reproducem aci două documente din anul 1776: unul este o Corespondență din Blaj, publicată în ziarul Albina, Nr. 45, cu data de 18 Maiu 1876, și al doilea este discursul rostit de unul din elevii clasei VIII. liceale de acolo, în care discurs se arată în linii generale suferințele amare ale po-

porului român din Ardeal, dela venirea lui pe aceste plaiuri, până în timpul ultimei stăpâniri ungurești de tristă amintire. Credem că facem o adevărată plăcere cititorilor noștri publicându-le, pe lângă servi și de model tinerimii studioase din timpul de față.

I. Corespondența publicată în numărul 45 al ziarului „Albina” din Budapesta.

Blaj, 18 Maiu 1876.

Junimea studiosă dela gimnaziul de aci a serbat și astăzi ca și până aci presara memorabilă zile de 3/15 Maiu într'un mod demn de ea, ca speranța României.

Oricine va fi văzut și la această ocazie focul și animozitatea nobilă a tinerilor studenți, a trebuit să fie străpus în chiar acea prea memorabilă epocă.

Un conduct de facile, pornit dela lângă edificiul gimnaziului, după încunjurarea pieții, ajungând la locuința reverendisimului domn Timoteu Cipariu, studenții toți și postară înaintea ferestrelor, unde spre cea mai mare bucurie a junimei, curând să arată acest mare bărbat al nașunii noastre și apoi în mulțocul flamurelor să aredică junele Ioan C. Bănuș, salutându-l și totodată gratulând acestui mare Român de ziua sa onomastică care este chiar în 3/15 Maiu. De aci ajungând conductul în fața Catedralei, pe trupele Mănăstirei tudentul Gheorghe Secășiu 2) dresat azistenților câteva cuvinte line de spirit și cel național.

După aceasta toți își îndreptară pașii către mijlocul Pieții, unde era o piramidă improvizată, al cărei 4 fețe erau transparente cu diferite inscripții (spre răsărit era scris: 105 — Dacia ferice — Viață'n libertate! Spre nord: Flăcile Romei: România, Franța, Italia, Spania, Portugalia — trăiească! Spre apus; către reședința Mitropolitului: Preoți cu crucea'n frunte! Spre sud: 3/15 Maiu 1848 — Murim mai bine'n luptă...!) iar deasupra ei flutura un steag dard național. Aci, pe această piramidă, vorbi mai întâiu Gheorghe Jovian 3), apoi Basiliu L. Bănuș 4), cari prin vorbirile lor au aprins focul sacru național în inimele tuturor Românilor prezenți.

Urmăr în jurul piramidei, lângă care ardeau gramadă rămășițele factelor, jocurile naționale: Românul și Băutura, cu cea mai mare însuflețire, iar după aceea toți și depărtară pentru a să readuna în dimineața zilei de 3/15 Maiu ca să asculte serviciul divin în Catedrală și să continue până la încheiere festivitatea cea adevărată.

Așa s'a și întâmplat. După solemnitatea bisericească, împreună cu profesorii și teologii, însoșiți și de un public numeros, în cea mai bună ordine, studenții ajunseră în Câmpul libertății, pe orăni piatră, după ce ea a fost sfințită, Avram David 5) finu o vorbire acomodată locului și împrejurărilor.

Fablius.

(Va urma)

Scrisoarea unui copil.

(Traducere din francezește).

Tăticule, îți scriu să nu vadă scrisoarea asta mama, Singură eu nu știu de ce când trec soldați pe stradă, Mămica plânge... plânge tot mereu, Când ai să vii, tăticul meu?

De ziua ta puseseam flori pe masă, Flori multe... multe ea și'n toți anii... știu, Doar tu lipsea-ți și mă 'ntrebam mereu: Când ai să vii tăticul meu?

Se împitnește azi o săptămână de când mămica îți luera mereu Ca să-ți trimiță o flaneă de lână! Azi sa lăsat; și-asi face-o de-azi și tu, Când ai să vii... tăticul meu?

Ce n'ai luat tăticule cu tine la strâns mămica într'un pachet De ce plângea și se uita la mine Si mie n'ami spunea ce-avea în gând? Tăticule... să vii curând.

Mămica e'n negru toată îmbrăcată Cui voal ce-ai răd până la pământ Și'n negru este casa noastră. Dece? Aștept să'mi scrii tu un cuvânt, dece în negru toate sunt?

Nu știu dece, chiar asăzi o vecină, Trecând spre școală ca mai mulți copii mi-a zis așa: „Sărmana orfelină!” ce'nseamnă asta? Nu uita să'mi scrii, tăticule... când ai să vii.

Măina de dimineață mergem la Cimitir; Să'mi spui tu... tată dragă, Mama nu vrea de-o tătreb adesea ori: Cui ducem noi acolo flori?

Tăticule... și-an scris ea să nu vadă scrisoarea, asta mama; Oh!... de ai ști cum îi privesc când trec soldați pe stradă Ca să te vad... dar nu ești... Tăticule... vezi să ne scrii, tăticule când ai să vii.

1) A trecut în România, la facultatea de litere. Ion Bănuș este astăzi profesor universitar și membru al Academiei Române; a fost deputat.

2) A trecut în România, la facultatea de litere. Gheorghe Secășiu este azi profesor la liceul din Alexandria.

3) A trecut în România, la facultatea de litere. Gheorghe Jovian este azi profesor la liceul din Bacău.

4) A trecut în România, la facultatea de medicină. Dr. Vasile Bănuș a fost medic primar al spitalului I. C. Brătianu din Buzău; a luat parte în războiul sfânt al întregirii neamului ca medic colonel; a publicat Dicționarul Săcătății, premiat de Academia Română. Astăzi trăiește ca pensionar în Clujul României Mari.

5) Avram David a urmat teologia în Sibiu și a fost numit preot și protopop în Sebeșul săsesc.

Marea serbare școlară la Cluj

**Școala și armata mână în mână
De vorbă cu învățătorii neamului**

Serbarea câmpenească a tuturor școalelor românești din Cluj a fost o zi atât de înălțătoare, cum nu ni sa dat să vedem, nici nouă dar nici streinilor, cari ne-au asuprit sute de ani de-a rândul cultura noastră pe pământul strămoșesc.

Des de dimineață șoseser diferitele școli în ordinea cea mai vrednică de laudă. Pe strada Universității ne așteaptă în paradă un pluton de militari dela Reg. 16 Inf. și o mulțime de ofițeri, comandanți acolo anume din partea d-lui General Petala ca să îngrijască de cele mai scumpe odrasle ale neamului.

Chiar și serviciul sanitar al miliției stă la dispoziția aranjatorilor.

O adevărată îngrijire de mamă cătră fiii săi

D-l Colonel Roman și profesorul Domide aranjază școalele așa ca să iasă din toată mulțimea o ordine de model.

Cercetașii cu mișcările lucrează sub o comandă. Nișuim de a asigura o disciplină excepțională în fața lumii o cetate din ochii flecării, un exemplu: școala primară Avram Iancu cu ceata ei de mititei are în frunte cercetașii mărunți, băieți de 7-9 ani cu bățele de cercetaș, făcute din coada măturii și cu ochii sculptori;... ei deja vor ordine în țara eliberată!

La orele 8 toate școalele, nelipsind nimic ce e suflare românească, stau gata de plecare și sub tactul de marșuri românești alor 3 orchestre se desfășoară frumosul cortegiu.

E plin orașul de lume românească, streinii șoptesc și se miră; i-i auzi îngrijorați zicând: „uite măi, aceștia au înșirat și pe ucenici între băieții de domni, mare e sufletul românesc, cum îi strânge pe toți la un loc!”

La finea cortegiului un car cu patru boi trage un car în podobit cu frunză verde, plini de băieți și fetițe în haine românești. Pe car inscripția:

„Internatul Tărănesc” și „Țăranul e talpa țării”, ambele semne ale sufletului românesc, cari par a ne arăta, că tot ce avem, dela țaran avem și care ne spun că în școalele noastre locul de frunte îl ocupă copiii țaranilor.

Te prindea mândria și fericirea văzând în acel car simbolizată obârșia domnilor și cărturarilor noștri, cari nu-și pot închipui și de sărbătoare românească, unde să nu fie ministrul și vlădica la un loc cu talpa țării

Observările streinilor sunt prea măgulitoare la aceasta vedenie, așa d. e.: „un popor care a produs în doi

ani așa de mult, are viitorul în mână” și că noi nu am știut nici când înțelege tainele frumoase a democrației adevărate.”

Ajunși la pădure, se înșiră trată mulțimea într-o poiană, încep urarele soldaților moldoveni cu căciula pe armă și a elevilor de școală la adresa armatei; — râde câmpia și se întinerește văzduhul de atâta suflare românească. Noi cei mai bătrâni ne cutremurăm de bucurie cu lacrimi în ochi căci numai acum vedem și simțim ce a însemnat a deveni eliberați din robia milenară.

Aerul e plin de aroma bucatărilor de campaxnie ale armatei; feciorii fierb cu drag amiaza, ei știu că le vor fi oaspeți astăzi cele mai scumpe odrasle ale neamului: școlarii.

Se începe hora, apoi jocul iar masa o iau toți la fel; lăutarul și ucenicul școlar desculți mănâncă dintr-o fiertură cu generații noștri. Vorba generalului Petala: *n'am mâncat în viața mea mai fericit ca astăzi când sunt servit la fel cu soldatul, lăutarul țigan și școlarul sărac.*

Stând de vorbă cu colonelul Roman, ne spune: am fost anunțat numai cu 12 ore mai înainte și deja ne vedem la masa comună 4000 de oameni; o zi frumoasă de mobilizare, care a sucs întru toate.

Eri i-mi erau caii Regimentului la o depărtare de 25 Km. și azi servim nu numai mâncarea dar și tacămurile. Sunt fericit că am putut-o face.

După amiază la orele 4 toată mulțimea ne aflăm fără a fi suferit nici un incident, pe arena sportivă, unde a urmat o adevărată olimpiadă.

Nu puteai să constăți care școală a lucrat mai mult, care e mai harnică; în genere putem numai zice că școalele la Cluj au făcut în doi ani minuni.

25 de puncte de program executate cu atâta precizie încât și se umplea sufletul de nădejdi.

Exercițiile gimnastice au fost la fel de splendide a școlii primare Avram Iancu cu ale Cercetașilor dela liceu. Banul Mărăcină a fost jucat cu atâta foc de drăguții școlărei din școala Mănăstureului ca și de elevii liceului Regina Maria și a școalelor normale.

Corurile, unul mai succes decât altul.

Ucenicii, fiitorii poporeni a orașelor maghiarizate ne-au delectat cu un cor, simbolizând și ei ziua triumfală și s-au simțit suflet din sufletul nostru și lumină din lumina neamului.

Școala civilă cu 10 elevi edifică din lemn, la repezeală un coteț modern pentru găini, parcă vor să ne spună, că

viața productivă va făuri România Mare.

Reg. 16 de Inf. ne arată un ansamblu de gimnastică cu soldații atât de frumos, că stărnește iarăș observările streinilor: „nu așa a fost la Unguri, acolo soldatul nu era în rândul oamenilor.”

Eleganța în gimnastica elevelor dela „Regina Maria” a fost frapantă.

Dansurile și corurile școalelor primare au dat dovadă despre o muncă perseverentă a învățătorilor, pe cari și autoritățile școlare acum îi văd prima dată cât sunt de neobosiți apostoli.

Stând cu învățătorii de vorbă ni se spune: „am fost îndemnați ca bou bun de jug și nu ne-a observat până acumă nimeni munca cinstită, ba eram câte odată atâcați de neactivitate”.

Publicul spectator le-a făcut înșpeția, exprimându-le cea mai sinceră recunoștință.

La finea serbării de director Gavril Precup a fost viu felicitat pentru inițiativa acestei serbări iar el a mulțumit profesorului Domide și comitetului pentru aranjarea succasă.

Remarcăm la acest loc cu satisfacție și faptul că Cultura Poporului cu membrii ei ofițeri și profesori a încurajat din toate puterile această reușită serbare, dovedind și acumă atențiunea de nelintrecut față de tot ce se numește înjghebare culturală românească.

Delta.

Armăsarul soldatului din Moldova.

Lucru s'a întâmplat în 22 Dec. 1918, când soldații noștri, despoiași și obosiți de pumnul Neamțului, veneau istoviți dar plini de însuflețire să-și desrobiască frații.

Un moldovan, soldat îmbrăcat mai slab, înhăța cu sine 3 cai mai morți, rămași de Nemți, adecă de lăcustele lui Mackensen.

Mergând năcăjit dar plin de nădejde pe drumul de țară spre Cluj, i-l oprește în cale un *solgăbirău ungar neos* și-l întreabă și curios și batjocoritor:

„Da unde duce D-ta harmăsarii ăștia?”

Moldovanul nostru văzând că domnul cu pricina nu e de legea noastră, se întinde din călcăe, și-și ridică fruntea rostindu-i răspicat:

„Dapoi știu ce Domnule, i-i duc la Tisa să-i adăp.”

Și de fapt moldoveanul nostru a avut drept căci în primăvară s'a adăpat armăsării în Tisa dar nu cei răioși, rămași de Mackensen ci cei sburdatici, prinși pe pustă.

D.

PROVERBE

Așa lungă face noduri Omenia e mai scumpă decât avuția.

In sacul legat nu știi ce-i bogat.

Strânge bani albi pentru zile negre.

Nu umbla cu doi bani în trei pungi

Banii nu aduc învățătura dar învățătura aduce banii.

Nu umbla fără băț căci nu găsești sat fără câini.

Graiul Nostru

Vorbirea este cel mai mare dar pe care Dumnezeu la dat omului și numai lui. Nici o altă limbă, nici o altă vietuitoare nu se bucură de graiul înțeleptor, de judecata și înțelepciunea omenească. Omul singur a fost înzestrat cu puterea nemărginită a cuvântului și cuvântul a slujit la înfăptuirea tutulor minunilor făcute de om.

Dacă vorbirea nu ne-ar fi fost dată nouă oamenilor, cum ne-am mai fi putut înțelege între noi?

Cum am mai fi putut să spunem și altora gândurile noastre? cum am mai fi putut învăța copiii noștri, am să se poarte în viață, cum să nunească, cum să scoată din pământ rod bogat pentru hrană?

Dacă toți oamenii am fi simți și nu am putea grăi unul cu altul, așa e că nu ne-am putea învăța unii pe alții câte le stim și le gândim.

Judecata omului ce a născocit planul piugului cum am fi putut-o împărtăși și noi, dacă omul acela nu ar fi avut graiul să ne învețe minunea făcută de el? Învățătorul ce a chibzuit și a aflat că uleiul arde și arzând luminează, cum ne-ar fi lăsat nouă oamenilor lumina ce o folosim, dacă nu ar fi putut vorbi?

Dar secretul tutulor mesteșugurilor ce le cunoaștem și ne slujim spre folosul vietei noastre, așa este că ar fi intrat în mormânt împreună cu mesterii ce l-au aflat, dacă aceștia nu aveau grai să n-l spună și nouă?

Unde am fi astăzi? Nici piugaria nu am ști cum să o facem, nici case în care să trăim; nu am avea drumuri, nu am avea mașini, tot ceia ce avem astăzi nu ar mai fi și am ajunge fără puterea vorbirei, la traiul sălbatec al animalelor.

Vorba, care una a fost la începutul, începuturilor sa împărțit și sa schimbat, după hrană, sau împărțit și oamenii. Purtati de nevoi, după hrană, sau despartit unii de alții pe tot pământul și trăind departe unii de alții, vorba lor ce fusese la început una, sa schimbat. Din asezările acestea a le oamenilor, unii la munte, alții la șes, alți pe unde soarele arde mai tare, alții pe unde iarna geruiește tot anul, sau născut popoarele, felurile neamuri, ce grăiesc deosebit unii de alții, fiind că fie care în parte dând de lucruri noi pe unde sau așezat, le-au botezat cu nume felurite, și ast-fel graiul lor, cu al acelor de care sau despartit, nu sa mai potrivit.

Când oamenii au început să umble de colo, colo și au văzut că aceia care vorbesc aceeași limbă se înțeleg între ei și se pot ajuta, iubirea între ei sa mărit, deslusind că sânt de același neam că sânt frați. Și astfel în sufletele oamenilor s'a stătonicit iubirea de neam, de țară, iubirea de patrie, ce a adunat în același suflet, sufletele oamenilor ce vorbeau aceeași limbă.

În lupta oamenilor pentru mai bine, pentru un trai mai ușor, neamurile au înțeles puterea nemărginită a graiului, a limbii, și popoarele ce au biruit alte popoare au căutat să înstreneze graiul celor învinși, să înlocuiască vorbirea, cu vorba cu limba învingătorilor știind că poporul ce și pierde graiul lui, limba lui, nu se mai poate chema un neam, un popor deosebit.

Popoarele biruite, ce au înțeles însă că toată puterea lor de viață stă în graiul lor, în limba lor, sau împotrivit din răspuțeri schimbării vorbirei, și au păstrat cu sfîntenie din om în om, din copii în copii limba lor curată.

Poporul nostru înțelept, marele nostru neam Românesc, cotropit de tot felul de neamuri, înțelegând puterea graiului său, a păstrat vorbirea Românească prin care a putut birui de a lungul veacurilor toate popoarele cotropitoare. Țara Românească, ce prin bogăția ei, de pomină, țara noastră ce a fost împartita atatea veacuri între fel de fel de neamuri a putut ajunge astăzi România Mare, ce ne umple sufletul de bucuri și ne asează în rândul celor mai mari popoare, numai prin puterea de viață a cuvântului Românesc.

Basarabia cotropită de Ruși, Bucovina stăpănită de Nemți, Ardealul sugrumat de Unguri, Moldova și Muntenia învădată de Greci, de Turci, de Bulgari, și de tot felul de neamuri au trăit sub urgia tutulora, și sau putut uni astăzi în fericită țară Românească, numai prin aceea că nu au pierdut limba și au păstrat fie care în parte cuvântul prin care a putut sfărâma lanțurile streine.

Înțelegând dar cu toții ce preț are limba, graiul în viața noastră ca neam, ca popor, să-i dăm toată cinstea ce-i se cuvine și să nu mai folosim de cât graiul nostru Românesc de-și poate nevoile vremurilor trecute ne-au silit să învățăm și alt graiul strein.

Astăzi când poporul Românesc, sa întrunit mai tot la oaltă, și sau adunat la un loc douăzeci de milioane de Români, e o rusine să se mai audă între granițele țării noastre o altă limbă de cât limba noastră Românească.

Cele câteva mii de streini rămași între noi, pot vorbi între ei vorbirea lor streină, cu noi, și noi cu ei, însă să nu vorbim decât limba noastră Românească.

V. Chiru

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena copilăriei

Când și cum trebuie să se dea sânul copilului? Laptele începe a să soie în sânurile mamei în cele din urmă luni ale sarcinii, dar nu începe să fie abundent, decât când să ivesc frigiditățile lapte, adică la 30 până la 60 de ceasuri după naștere. Nu trebuie însă să așteptăm au alăptarea copilului până atunci; nou-născutul poate și trebuie să sugă îndată după ce a venit în lume, îndată după ce mama s'a olinnit puțin în urma durerilor de facere, după 2—3 ore. Trebuie să delăturăm apă îndulcită cu zahăr, amestecată uneori cu puțină apă de flori de portocale, la care aleargă de obicei moștele, afară numai când mama sau copilul sunt în stare de slăbiciune prea mare, și atunci vom mai aștepta câteva ceasuri.

Este bine ca sfărul sânelui; la început, să se ude cu puțină apă îndulcită cu zahăr, înainte de a da copilului să sugă. Copilul trebuie să poată răsufla bine și ușor în timpul când sugă și pentru aceasta mama va băga de samă ca să nu-l strângă prea tare asupra sânelui. La fiecare mâncare îi vor da pe rând amândouă sâni, ca să nu este bine ca la o mâncare să se dea numai dintrun sân și la altă mâncare numai din celalalt.

În numărul viitor vom continua cu alăptarea maternă.

Intru cât privește cantitatea (cantitatea) de lapte ce trebuie să sugă copilul, trebuie să știe că el n'are trebuință să sugă prea des, la fiecare ceas, și fără măsură, ci în răstimpuri de cel puțin două ore, în timpul zilei și în primele luni. Când copilul este slab, sau este prea mândăcios putem să-i dăm ceva mai des. În rezumat, să poată zice că nu este bine să se dea copilului să sugă la răstimpuri mai mici de un cias și jumătate, nici mai mari decât 3 ciasuri. Copilul odată pus la sân va sugă cât îi trebuie, până să va sătură; 10 până la 20 minute de supt sunt de ajuns. Când copilul a supt prea mult, el va să secească și supt peste măsură. Aceste vărsături nu trebuie să neliniștească pe părinți. Când însă vărsăturile vor fi însoțite de eșire afară (diareie, urdinar), de scaune verzii, de colici (dureri de mațe), atunci trebuie să-i să deie copilului lapte mai rar și mai puțin.

În tot cazul este bine ca să se reguleze ciasurile de supt în așa fel încât să se păstreze puterile și odihna mamei, precum și mistuirea și somnul copilului să nu fie turburate. Este foarte rău ca să se deie copilului să sugă ori de câte ori țipă (plânge), căci el nu plânge întotdeauna din pricina foamei. Așa dar în lunile dintâi vom da copilului să sugă tot la 2 ciasuri în timpul zilei și tot la 4 ore în timpul nopții, mai târziu, când este trecut de 5—6 luni, la 3—4 ciasuri ziua, la 6—7 ore noaptea.

Un copil voinic sugă 60 până la 80 grame de lapte la un supt, în lunile prime; dela a 4—5 lună 250 grame odată, așa că în 24 de ciasuri el înhite până la 1500 grame.

Cel mai bun mijloc de a ști dacă laptele este destul de abundent și de bună calitate este de a cântări copilul la 8 zile odată (în fiecare săptămână): în cele dintâi pentru luni, el trebuie să crească cu 20—30 grame pe zi, sau cu 160—240 grame pe săptămână, ceace face cam 640—960 grame pe lună; dela a 4-a până la a 8-a lună cu 10—20 grame pe zi, iar dela a 3-a până la 12-a cu 2—10 grame pe zi. Copilul trebuie să fie cântărit desbrăcat și prin urmare să fie destul de cald în casă, iar balanța să fie destul de simțitoare, ca să arete chiar și

o diferență de 5 grame. Dacă copilul nu câștigă atâta cât să arată aci, el rămâne abătut, moleșit, fără voință; dacă nu crește de loc și scaunele lui sunt verzi ca spanacul, atunci, este semn că copilul nu să hrănește bine, nici îndeajuns și că trebuie neapărat să-i aducem o doică sau să-l alăptăm artificial, adică cu lapte bun de vacă și cu biberonul.

Cum trebuie să se hrănească mama sau femeia care alăptează? Hrana mamei sau a doicii trebuie să fie ușoară la mistuit, în cătime îndestulătoare și de bună calitate. Nu este trăbuință ca să se schimbe hrana mamei în mod brusc, adică să se facă deodată prea hrănitoare, sau să se compună din mâncări speciale, cunoscute ca fiind bune pentru a îmbogați laptele, a-l face mai hrănitor, cum este linte și cartofii. Desigur că feculețele măresc cătimea laptelui, dar ar fi în contra bunului simț de a le da în prea mare măsură în paguba câinii și a peștelui, cari pot da tot atâta lapte cât și vegetalele. Fructele, prăjiturile, înghețata, este bine să fie suprimate, iar dacă nu să poată, atunci mamele să mănânce cât să poată depuși din ele. Lucrul de căpetenie este ca mamele să aibă mistuirea bună; ceace să capătă prin variația regimului și prin plimbare la aer curat. De beuturi mama va face acelaș uz ca în timpurile ordinare.

O condiție de mare preț este ca mamele să aibă un repaus (ordihă), fizic și moral, îndestulător, să doarmă cel puțin 7 ore din 24, un cuvânt mai mult pentru ca să obicinuiască copilul cu regula arătată mai sus în supturile lui. Emoțiunile vii ale mamei, o bucurie sau o supărare mare, pot să aducă o schimbare în compoziția laptelui, care să dea naștere la unele fenomene nervoase, cum sunt convulsivile (spasmele) și altele.

Alăptarea prin doică, care să impune ori decât ori mama nu poate sau nu vrea să și hrănească singură copilul, trebuie să se facă în condiții egale sau cât să poată de egale cu alăptarea maternă. Desvoltarea copilului ne va arăta calitatea laptelui. Un lucru de căpetenie este alegerea doicii, lucru asupra căruia artrebuie consultat întotdeauna un medic. Iată cam ce trebuie să se aibă în vedere la alegerea doicii. Pe cât să poată doica să fie dela țară (țarancă); etatea ei să fie între 20—30 de ani; să fi avut doi sau mai mulți copii, ori sugaci, pentru ca să cunoască bine îngrijirile ce trebuie date copilului. Etatea laptelui ei să fie cât să poată de apropiată de aceea a copilului, adică un copil de 3 luni să fie hrănit de o doică care a născut copilul ei tot cam de 3 luni, lucru greu de găsit, atunci ne vom mulțumi și cu diferența de 3—4 luni, un copil de 3 luni poate sugă și la o doică de 6—8 luni.

Doica trebuie să fie de o constituție tare (forte), adică bine zidită, cu fața sănatoasă și de o înfățișare plăcută; să nu fie nici prea grasă, nici prea slabă; gura să-i fie în bună stare, adică să nu aibă nimic la gingii, la dinți și la măsele, pentru ca să poată măcina (mesteca) bine mâncarea și mistuirea să se facă cu înlesnire; pe pe se să n'ăibă pete roșii, nici sgaibe, nici gălci la gât; peptul să-i fie larg și bine desvoltat; sânurile potrivite și sfărcurile destul de lunguiețe pentru ca copilul să le prindă cu înlesnire și laptele să țighească prin 10—15 găurele la muls.

Dr. Vasile Bianu.

Autorul Dicționarului Sănătății.

AGRICULTURĂ

Ce vor face gospodării spre sfârșitul lunii Mai

La câmp: Se începe plivitul semănturilor și se prășesc semănturile în rânduri duble sau triple cu prășitoarea mecanică. Se curpește porumbul și se pune porumb vâratec în regiunile cu climă mai rece, mai ales în locurile care au fost semăntate cu rapiță și care s'au întors. Se seamănă nutrețurile: sorgul, porumbul, meiul, porumbul etc. Se rărește și se plivește sfecla, iar în a II-a jumătate a lunii se sapă porumbul. Se implinesc lipsurile la tarlalele de cartofi și către sfârșitul lunii, dacă vremea e prielnică, se dă prima prășilă cu prășitoarea mecanică. Semănturile de toamnă, care nu sunt încă încheiate se întore și se seamănă cu plante de nutreț, sau se pregătesc pentru semănturi de toamnă. În unele locuri în întâia jumătate a lunii și în doabste după 15 ale lunii, se cosește lucerna și trifoiul.

În plantații: Se udă din belșug, se înlocuiesc florile de primăvară (Pansete, Myosotis, Silene, Părăluțe, etc. cu flori de vară, ca: Begonia, Fuchsia, Salvia, Heliotropium (Vanilie), Canna, Dalia, Pelargonium (Mușcate) și cu flori anuale, ca: Verbena, Petunia, Crește, Zinnia, Mixandre, Rosete, Călușași, etc., cari au fost crescute din vreme în ghișe. Se fac mozaicuri cu Alternanthera, Gnaphalium, Iresine, Sedum, Achyranthus, Pyrethrum, Cineraria maritima, Lobellia, Ageratum, Coleus, Echeveria, etc. Se pregătesc măceșii pentru altoire tăindu-li-se lăstarii de prisos și se suprime lăstarii crescuți din măceș, la trandăfiri altoiți. Se tunde iarba și arbuștii (Liliac, Viburnum (Călin), Gutui-Japonez, Amygdalus, Cytisus, Philadelphus, Kerria, etc), după ce li s'a trecut floarea.

În grădina de pomi: Se suprime lăstarii de prisos, se ciupesc câte 5—7 foi la cei ce rămân și se leagă pe palisadă cei ce prelungesc ramurile principale. Se sapă, se udă și se stropesc cu saramură de piatră vântată (1%), pomii plantați în toamnă și în primăvară. Se plivesc și se răresc semănturile în pepinieră. Se cercetează altoii, se refac legăturile slăbite, și se adaugă ceară unde lipsește.

În grădina de legume: Se plivesc, se prășesc și se udă dimineața semănturile făcute în luna Martie și Aprilie. Se continuă cu semănturile de Aprilie și se mai seamănă: castraveți mici (cornichons), cicoare creastă, ridichi de vară, morcovi de toamnă, salată de vară, mărare oioagă și urcătoare (cu bob sbârcit), gulii, varză de toamnă. Se răsădesc pe răzor, la începutul lunii: pătlăgele vinete, pătlăgele roșii ardei, gulii, conopidă, dovlecei, (dela ghișeci), praz, ceapă, țelină, etc. Se pun araci la mazăre și fasole și se înrădăcinează stoloni de fragi, pentru înmulțire.

La vie: Se face altoitul în verde. Se face plevila, rupându-se vârful celor cu rod. Se dă prima prășilă și se face al II-a stropit (cu 1 1/2 Kgr. peatră vântată) și primul tratament cu pucioasă pentru Oidium. În pivniță vinurile cari mai ferb se lasă destupate.

Cultivatorii de tutun: fac a doua arătură, o grăpează și o tăvălugesc. Răsădnicile se udă mai rar dar mai din belșug și numai seara. Acum se face răsădirea, se înlocuiesc firele perite sau piper-nice și bolnave, și se face prășila întâia și se începe politul și mușuroitul.

(Din Calendarul Plugarilor.)

CRONICA SAPTAMANEI

Deschiderea Parlamentului.

Sfaturile țării, numite într'un cuvânt *Parlament*, s'au redeschis pentru a hotări asupra nouilor legiuri. Prinele consfătuiri privesc plămădirile improprietății țărănilor și acele al schimbării dărilor, alcătuirii veniturilor și cheltuielilor țării. Pentru că aceste două lucrări sunt de mare însemnătate s'a hotărât să fie cercetate în acelaș timp trei zile pe săptămână fiind lăsate pentru o legisla, trei zile pentru cealaltă.

În sfaturile țării sunt mai multe grupări de aleși ai poporului. Astfel desigur că poporul nostru a auzit de gruparea sau partidul poporului condus de D-I General Averescu, din care grupare fac parte azi și miniștrii țării, desigur că cunosce gruparea Federației, adică a tovarășiei între Partidul Național din Ardeal condus de D-I Mania, Partidul naționalist-democrat al D-lui Neculai Iorga și gruparea țărănistă a D-lui Mihalache. Țărănimea știe de Partidul Național liberal condus de D-I Ion I. C. Brătianu. Ei bine, toate aceste partide cari pe rând conduc treburile țării nu se împotrivesc la improprietăți și la creșterea unor dări drepte pentru țoți, ci încearcă din contra ca aceasta să se facă cât mai repede spre binele Neamului și al Țării.

Streinii dușmănoși caută mai ales în Ardeal să mintă pe țărani și să-i îndepărteze de cărturarii lor spunând că aceștia nu le voesc binele. Poporul românesc știe însă că numai cărturarii sunt acei ce pot să apere interesele în libertatea neamului, după cum au făcut-o și în trecut. Iar în sfaturile țării s'au adunat mulți din acești cărturari ce doresc și luptă pentru binele tuturor.

Deschiderea Academiei.

Academia este adunarea celor mai învățați oameni ai țării. Ea e compusă din oameni de știință ca și din scriitori de seamă și are drept țintă propășirea culturală a neamului românesc, pe toate căile ce sunt deschise minții și sufletului. Pentru ajungerea la acest scop Academia are în București pe Calea Victoriei un frumos palat cu o neprețuită bibliotecă pe care o cercetează țoți, acei ce voiesc să se intereseze de trecutul nostru. Ea dispune de o însemnată avere lăsată de oameni de bine luminați, avere ce servește la răsplătirea celor mai de seamă lucrări ce se scriu de către Românii. În sfârșit întreaga această rodnică și bine făcătoare activitate, condusă de D-I Onciul președintele Academiei, influențează nemăsurat întreaga viață și desvoltare culturală a poporului românesc, în toate ramurile de muncă.

Duminecă 15 Mai s'a deschis a 55-a sesiune generală a Academiei, adică pentru a cincizecincina oară se adună pentru un număr de consfătuiri cărturarii ce fac parte din această adunare. Cu acest prilej a vorbit D-I președinte Dimitrie Onciul arătând rând pe rând întâmplările mai de seamă ce au avut loc în decursul acestui an, începând cu moartea a doi oameni de seamă I. Caragiani și Th. Ștefanelli, membrii și ei ai Academiei și sfârșind cu Căsătorile princiere. Tot D-I Onciul a anunțat sărbătorirea împlinirii a o sută ani dela revoluția națională a lui Tudor Vladimirescu, cât și sărbătorirea a o sută ani dela nașterea marilor patrioți I. C. Brătianu, Vasile Alexandri, G. Sion.

După cuvântarea D-lui Onciul, D-I Iacob Negruzzi, secretar ge-

neral, povestește munca săvârșită anul acesta de către Academie și îndeamnă pe academicieni să ducă mai departe sarcina de-a conduce în patria unită această înaltă instituție contribuind cu munca lor la înflorirea ei.

Cu această cuvântare prima sesiune, adică prima consfătuire, s'a terminat, rămânând ca într'una din zilele următoare să aibă loc o nouă întrunire.

Arestarea căpeteniilor bolșevice.

Stăpânirea prinzând de veste de-o mare uneltire a bolșevicilor cari, îndemnați de streinii voiau să dea foc țării, a trimis la pușcării pe toate căpeteniile lor între cari sunt și cinci deputați aleși de popor pe când nu erau încă bolșevici. Poliția a prins mai multe scrisori și bani veniți dela Moscova și dela Budapesta pentru a sămăna ura și răzmerița în țară, numai astfel putând dușmanii să cucerească înapoi aceia ce vitejia românească a luat după sfânta dreptate.

Aceste arestări s'au făcut pe când gruparea bolșevică, adunată la București pe trimișii din toate ținuturile hotărând în consfătuire secrete cum să facă răscoala. Acești trimiși erau în mare parte streinii iar din Ardeal veniseră numai unguri. Și după cum sunt ungurii cu dragoste de țara românească tot așa sunt ungurii haini, trimiși dela Budapesta cari ne voesc răul și bolșevicii erau dintre aceștia din urmă. Ei aveau în cuferile lor multe scrisuri de ale lui Horthy prin care făceau legământ să urască de moarte tot ce e românesc și să caute să zdrobească prin orice mijloace țara noastră.

Cu ajutorul Domnului au fost însă prinși poporul fiind ferit de uneltirile lor dușmanoase. Căci știut este că bolșevicii nu voiesc altă decât să ne dea în sație din nou la unguri și la ruși.

De altfel muncitorii români, și'n Regatul vechiu, și'n Ardeal îi cunosc prea bine pe acești bolșevici și de mult să feresc de ei, formând o grupare separată numită social-democrată ce în adevăr voește binele poporului prin învățatură, muncă și pace. Iar pentru a îngriji de nevoile lor muncitorii au format sindicatele adică tovarășiiile, naționale, spre a se deosebi de acele „roșii” ale bolșevicilor.

Și așa de acum înainte vom avea liniște și pace în țară.

O altă uneltire ungurească.

Ungurii dela Budapesta n'au prins încă la minte. Dacă armatele lor nu mai pot face nici o ispravă în schimb uneltirile lor se țin lanț. În adevăr în timpul când oamenii lor politici unelteau cu bolșevicii, — conducători armatelor lor cântau să facă o mulțime de nelegiuiri contra poporului ardelean. Astfel pe valea Jiului hotărâseră ca prin dinamită să arunce în cer toate tunelurile. Ticăloși nu se îngrijeau nici de nevinovății ce vor muri în aceste nenorociri, nu se îngrijeau de femeile de copii, de bătrâni, schilodiți cari erau să fie nu numai români, dar chiar unguri și sași, Oamenii lor plătiți conduși de marele proprietar de pământ Maderspach și de directorul minelor de bărbuni Windeneu, care depuseseră jurământul de credință, — au fost prinși însă pe când voiau să așeze bombele la tuneluri și în mine. Stăpânirea noastră i-a închis și acum sunt căutați tovarășii pentru că împreună să ispășească la ocnă faptele lor rușinoase.

Bucium.

Lămuriri cetitorilor noștri

Pentru a informa pe cetitorii noștri, asupra convorbirilor ce vor avea loc între „Cultura Poporului” și alte Asociațiuni Culturale din Țară, cu care avem în program a colabora, le aducem la cunoștință următoarele:

1. În urma propunerii unui dăntre membri săi, Comitetul „Culturi Poporului”, dornic de a colabora în actiunea sa românească și educativă, cu toți factorii de Cultură din Ardeal ca și din restul României Mari, a admis în principiu o cât mai strânsă conlucrăre și cu Asociațiunea „Astra” de la Sibiu.

2. În acest scop, a delegat o comisiune compusă din Dnii V. Dumitriu Președintele Comitetului „Culturi Poporului”, General N. Petala Directorul nostru, Marin Ștefanescu Vice Președintele Comitetului Socie-

tății, Dr. Metes și Donide, membri: spre a trata cu delegații înputerniciți ai Asociațiunii „Astra” modalitatea Colaborării viitoare.

3. Această comisiune are deplina înputernicire a Societății „Cultura Poporului” de a discuta și aranja orice conlucrăre cât de strânsă și de rodnică între ambele Asociațiuni, nu însă și o fuziune a lor.

4. Aceste hotărâri, luate de Comitetul „Culturi Poporului” în sesiunile de la 17 și 24 Mai, ne îndreptătesc a spera că munca ambelor Asociațiuni Românești cari vor lucra și pe viitor paralel pe terenul larg a Culturi și educațiunii naționale, completându-se în mod fericit una pe alta, va fi și mai rodnică și mai înbucurătoare pentru toți.

„Cultura Poporului.”

Revista economică

Avem într'un număr trecut câteva date fiind împrejurările nouă ale țării, dar fiind faptul că posesorii de industrie nouă, care să ne ajute să ne salvăm de sub tutela economică străină, ne-o înțelegem, înțelegem necesare ar urma, să fie creștate cât mai activizate.

O pedecă capitală în realizarea acestui program este starea valutei noastre. Știu cu toții că moneda noastră, Leiul, cu toată acoperirea ce o are în bogățiile solului și subsolului nostru este estimată pe piețele importante străine cât se poate de rău. Cum pe de altă parte nu posedăm în țară mașinile și instalațiunile necesare unor industrii nouă, ar urma să plătim străinătății sume enorme, pentru furnizarea acestor instalațiuni.

Care este urmarea?

Trebuie să îngrijim prin toate mijloacele, trebuie să luptăm pe toate căile, ca valoarea leului nostru în străinătate să nu mai fie depreciată. Aceasta este prima datorie, datorită de care nici un cetățean nu trebuie să se abată.

Dar prin ce mijloace și în ce măsură putem contribui fiecare din noi la refacerea valutei atât de sdruncinate și cari sunt normele de urmat.

În primul rând fiecare din noi trebuie să-și aproprie deviza: economie, reducerea cheltuielilor la strictul necesar, evitarea întrebunțării articolelor de lux. Economia personală contribuie la economia generală, iar aceasta la consolidarea creditului și prin aceasta la ridicarea valorii monedei noastre de plată.

Căci în definitiv ce este scăderea leului nostru decât neîncrederea în străinătate o are față de această hârtie? Și care poate fi izvorul acestei neîncrederi dacă nu în primul rând faptul că străinătatea nu ne crede oameni cu spirit de economie. Să nu uităm, că suntem o țară mai bogată fără din lume și dacă cu toate aceste hârtia noastră este atât de depreciată trebuie să existe cauze serioase și una din aceste este desigur lipsa spiritului de economie la noi.

Statisticele ne arată, că nu este țară în lume, care proporțional cu numărul populațiunii să consume atâtea articole de lux, atâtea mășuri, parfumerii, obiecte de o necesitate contestabilă decât țara noastră. Ei bine în această direcție o schimbare se impune, se

impune în mod imperativ o rezervă a acestora cari pentru satisfacerea unei plăceri trecătoare impun țării un bir față de străinătate pe care aceasta nu o poate plăti. Și dacă nu putem importa astăzi mașinile și instalațiunile necesare creării unor industrii, aceasta se datorește în bună parte faptului, că unii oameni, cu toată seriozitatea flupurilor prin cari trecem, cred că este absolut necesar să importăm mășuri, parfumerii și alte nimicuri, destul de scumpe.

A doua cauză a deprecierei valutei noastre este nesiguranța ce o prezintă străinătății, că am fi un stat de ordine, de muncă, de cinste. Nesiguranța aceasta nu este reală. Ea este în parte opera acestora, cari nu văd cu ochi buni mărirea țării noastre, în parte însă se datorește nouă înșine. Se știe doară, că nu este un colțșor în lume, unde se face atâtă politică ca la noi. Orice mișcare, oricât de curată ar fi, este țără de unii și de alții în vârtejul luptelor politice, este privită prin prizma dușmăniilor personale și așa se face ca inamicii cari stau la pândă și transmit zărelor străine tot ce se spune rău de noi, chiar de către noi, un lucru ușor, ne compromit în fața străinătății și face ca cercurile străine să piardă cum am zis încrederea în puterea noastră de a ne refăce.

Din momentul când fiecare va lucra în mod conștient, când fiecare își va îndeplini datoria în mod onorabil, din moment când luptele politice vor lua o formă mai urbană, căutând un partid să ajute pe celălalt în greua sarcină a refacerii acestei țări, evitând descreditațiunea noastră sistematică în afară, din moment ce fiecare din noi va deveni econom, îngrădinduși cheltuielile la strictul necesar și contribuind prin aceasta la economia generală, din moment ce vom da Statului puterea de a se menține, de a face față îndatoririlor dinnăuntru și afară, din acest moment valuta noastră se va refăce, vom fi tari, vom crea industriile ce ne lipsesc și rezultatul va fi: fiecare din noi își va vedea situațiunea ameliorată, venitul consolidat, prețurile celor necesare scăzute, traiul liniștit asigurat.

Lucrați deci în binele general și nu uitați că prin aceasta lucrați în binele vostru propriu.

Carol A. Jahoda,
Industriaș.

Datinele, Credințele și Glumele Poporului

Sân-Georgiu și comorile.

Sfântul Gheorghe sau *Sân-Georgiu* și Sfântul Dumitru sau *Sân-Medru* au primit dela Dumnezeu *cheile vremii*, ca amândoi să poarte grija lor. Și s'a așezat unul la un capăt al cerului deschizând zilele primăverii, iar celălalt s'a postat în altă parte, deschizând zilele toamnei târzie și ale iernii. Și de-atunci Sân-Georgiu este capul primăverii, iar Sân-Medru cap de toamnă târzie.

La Sân-Georgiu și la Ispas comorile ascunse în pământ, ard cu pară, ce se poate vedea și ziua, dar mai ales noaptea. În țara noastră sunt foarte multe comori îngropate în pământ. În războaiele și năvălirile străine ce au dat peste noi, oamenii, luând drumul pârbeții n'au putut lăsa cu sine și banii ce li aveau. Li puneau atunci într'un vas de pământ sau de aramă, și li îngropau în pământ, cu gândul să-i desgroape iarăși, când se vor înapoi. Comorile aceste sunt curate, căci omul care le-a îngropat a avut gând curat. Sunt apoi și comori necurate, pe cari le îngropă oamenii cei sgârbiți și răi la inimă. Acestia adună în vieță bun lângă bun și înainte de moarte nu se pot despărți de comoară lor, decât cu mare greu. Ei văd că moartea se apropie, și ca să nu rămână averea lor, nici după moarte, în mâini străine, o ascund în pământ, și mai bine o închină dracului, numai să li-o păzească. Peste aceste comori dracul își pune codița sa, și este foarte greu să le sape cineva, căci dracul le păzește cu mare grijă, fiind și al iubitor de comori.

Comorile, a căror flacăra arde dela amiază până la miezul nopții sunt comori necurate, căci până la miezul nopții umbra duhurile necurate; iar comorile a căror flacăra arde după miezul nopții, adică după ce au cântat cocoșii a dona oră, sunt comori curate, căci atunci toate duhurile rele se fac nevăzute. Para comorilor curate e albastrie, iar a celor necurate e albie sau gălbie.*)

Toți oamenii pot vedea flacăra comorilor, dar numai aceia le pot scoate, cari sunt buni înaintea lui Dumnezeu. Omorile cele rele sunt păzite de Dracul, sau de *știma banilor*, care prefăcându-se în câne, măță, cocoș, sperie pe oameni și li împiedică de a săpa comoara.

Cei-ce vor să vadă comorile arzând, trebuie să stea și să vegheze toată noaptea spre Sân-Georgiu sau Ispas, cu o luminare aprinsă și cu foc pe vatră, fiind în mână o batistă. Când vede flacăra arzând, să arunce batista, sau un alt obiect al lui, căci atunci flacăra nu se stinge, până nu ajunge omul la ea. Aici implântă în pământ un lemn, sau o furcă de fier, ca să știe locul pe când va veni să-l sape, și dacă ai săpat comoara, groapa să nu o lași goală, ci să o umpli cu grâu ori porumb (cucuruz) căci groapa goală strigă după moarte, și cei-ce a săpat-o trebuie să moară. Din banii aflați acolo trebuie să se dea, mari întâiu de pomana săracilor, iar popii să i-se cumpere un patrafir și o haină de slujbă.

Dacă comoara a fost necurată, trebuie lăsați câțiva bani în fundul gropii, căci dracul își numără banii în fie-care zi, și dacă nu găsește nici un ban, o ia pe urmele celui ce a săpat comoara și li omoară.

Cu toată lăcomia oamenilor după bani poporul crede că banii din comori nu sunt cu noroc și că nu rămân mult la casa omului, căci în dar au venit, în dar se duc.

Al. C.

* S. Fl. Marian: Sărbătorile III. 243.

GOSPODARIE

Tunsul oilor

Suntem în luna florilor și oile noastre nu mai au nevoie de jocul iernei. Azi el nu face, de cât să înăbușe animabilă a porvară lui. Rare sunt ființele care să aibă o blană atât de mare, fața de corpul care-l îmbracă. Foarte rare sunt și acelea, al căror păr să fabrice atâtă unsoare-de-păr „usuc de lână”, ca oile.

Drept urmare a acestora, o mulțime de paraziți (păduchi răi) se cuibăresc în voce. În zadar oia dă, să se scarpine, căci lâna grosă ocroteste destul de bine acești oaspeți nedoriti. Ei sug mereu sângele. Și ne liniștesc bietele animale.

Ce înfățișare jalnică au oile răioase! Slabe, cu capul plecat, cu lâna curgând dolidura de pe corpul lor; în curând ele vor rămânea golașe. Cele dovedite de boală, mor din cauza slăbiciunii. Câtă pagubă!

Răul se îndreaptă tanzând oile și făcându-le o baie bună. Operațiunea aceasta a și început în unele părți ale țării, cu clima mai calduroasă. Pe la munte, în regiunile răcoroase, ea urmează să se facă la sfârșitul lunii Mai sau începutul lui Iunie.

Tunsoarea se face pe timp frumos, ca oile să nu răcească. Dacă timpul e schimbător, ele vor fi ținute în oerie, mai ales când sunt de rasă bună. Atenție mare pentru „merinos”, „spanca”.

La tot cazul, lăna li se vor da din bielșug, timp de vreo săptămână după tundere, în care vreme oia, desbracată de lână, urmează să se deprindă cu răceala.

Tunse odată oile, ele trebuiesc îmbăiate, spre a scăpa de cele două boale.

E în obiceiul poporului, ca *baia* s'o facă cu leșie de tutun.

Lucrul acesta nu e bine îndată după tunsoare, când au ramas răni, pișcături de foarfece, pe corpul animalelor. S'ar putea otrăvi.

E bine, ca după tundere, sa le facem întâiu o baie cu Creolină, în măsură de: 2 Kgr. creolină, 100 Kgr. apă caldă. Asta e de ajuns pentru 100 de oi.

Doctoria nu e otrăvitoare. După vreo zece zile, se face a două baie, cu tutun, de data asta:

4 litri suc de tutun, pus în 100 litri apă caldă; se adaugă jumătate Kgr. de sodă.

Dacă fabricile de tutun nu pot da „suc”, facem în locul băiei de tutun, una cu *șoricică* (otrăvă!), pentru 100 oi se cumpără 1 Kgr., 500 acid arsenios (șoricică), 5 Kgr. peatră vânăată. Ambele se topecs în 100 Kgr. apă caldă.

Intrebuințând aceste băi, putem fi siguri, că râia și ceilalți paraziți s'au dus.

Cu prilejul acesta se pune căpăt și unui „*tablou*”, destul de mișcător, pentru cei ce l'au văzut. Lăna mai ales, când oile's la strungă, o sumă de paseri se adună pe ele și le cingulesc de păduchi (melofagus ovinus). Țărâci, coțofene, cioare, găsece toate un ospăț asigurat. Cu ciocul lor caută paraziții, prin lână, până i prinde. Oia stă nemșcată, rumegă în tihnă. Folositoare tovarăgie simbioză, paserea se satură, iar oia rămâne cu recunoștința, că a scapat-o de o pacoste.

Turma de oi fiind curată, molima nu se mai vede.

În urmă, nu trebuie să se uite, că au mai ramas paraziți sau oule lor, prin oerie. Veți cara bălegarul de aici, făcându-se curățenie și stropind cu lapte de var.

Lăna o dată adunată, nu căutați s'o dați celui dintăiu samsar, care-vă iesă în cale. E foarte prețioasă, mai ales că conține și „usuc” (lanolină). Dacă Vă e de vânzare, adresați-vă băncilor populare.

Med. Veterinar G. Nicolau
Profesor-Academia de Agricultură.

INFORMATIUNI

Suntem informați că se studiază chestiunea îngăduinței exportului vitelor.

Ne facem o datorie de a atrage atențiunea autorităților în drept, că se impune soluționarea cât mai grabnică a acestei chestiuni, lăsăm liber exportul, dela care depinde în mare măsură buna stare materială a populațiunii Ardealului.

Decorarea mareșalului Italian Badoglio. Majestatea Sa Regele Ferdinand a decorat pe mareșalul italian Badoglio cu Coroana României și ordinul „Mihai Viteazul cl. II și III (cea mai mare decorație românească).

Judecarea vinovaților. Azi în 27 Mai se începe la Lipsca în Germania judecarea acelor germani, cari poartă vina iscării și a purtării războiului cu atâtă cruzime. Martorii vor fi foarte mulți englezi ce au venit din Anglia anume pentru acest scop.

Arestarea comunistilor (bolșevicilor) din Cluj. Sâmbătă noaptea au fost arestați conducătorii bolșevici din Cluj. Făcându-se o amănunțită cercetare la locuințele lor s'au aflat scrisori, din cari se vede că ei au stat în legătură cu bolșevicii dela Pesta și Moscova. Casă vadă ceitorii nostri cine sunt comunistii cari

zic despre sine, că vorbesc în numele poporului român le scriem numele: Kertész Márton, Pártos Zoltán, Berger, Szabó, Asztalos și alții. Să vă mai mirați că ei vorbesc și uneltesc împotriva României Mare!

Germanii și Polonii. Se știe că între Germanii și Polonezi s'au iscat mari neînțelegeri pentru stăpânirea unui colt de țară din Silezia. Acum mai nou aflăm că la granița Sileziei ar fi concentrați 40.000 de soldați germani, cu gând de a ocupa Silezia.

Prinsorile români în Rusia. Trimisul militar al României din Tokio (Iaponia) pune toate silințele ca prizonierii 20.000 la număr, ce se mai găsece în Rusia, să fie aduși acasă în timpul cel mai scurt.

Liga Culturală va avea congresul său anual în orașul Târgul Jiu, în zilele de 9. 10 și 11 Iunie 1921.

Marea Societate Românească ce a adus atâtă folos fraților noștri desrobiți, prin sprijinul dat celor ce fugeau de sub jugul strein venind în țară și prin menținerea sufletului românesc în nădejdea Unității naționale, va sărbători cu ocaziunea congresului din acest an și centenarul morții marelui erou național. Vladimirescu.

La 14 August 1921, se va deschide în București în marele parc Carol, o expoziție și un târg de mostre cu mărfurile industriei Românești, expoziție organizată de Ministerul de Industrie.

De vorbă cu cetitorii noștri

Dumineca trecută, 22 Mai, când m'am oprit din drum, să văd cum jucau frumos flăcăii și fetele voastre, unii din voi v-ați apropiat de mine și ați început a-mi vorbi de greutățile vieții.

De la început mi-ați spus că viața este grea, că toate cele trebuincioase vieții costă amarnic de scump, dându-mi drept pildă pălăria pe care voit ați numit-o „un pumn de paie”, pe care a trebuit să o plătiți cu 65 de lei, pe când pe un vișel vândut se voi la țarg, nu puteți căpăta mult de această sumă... În sfârșit, unii din voi v'ați plâns de greutatea birurilor ce aveți să plătiți și care vor apăsa atât de greu pe agricultori, încât viața lor va deveni de nesuferit: mi-ați dat chiar, ca pildă de biruri apăsătoare, pe acele care vi s'ar fi vestit de curând în sat, asupra fiecărei roate de la car... și ați ajuns la încheerea că, în România Mare ar fi foarte greu de trăit pentru economii de pământ, numai meseriașii ar fi având viața mai ușoară...

Imi aduc aminte cu drag de consăteanul vostru, care pe cât este de înalt la trup și de frumos la chip, tot pe atât m'a părut de înțelept. Eșind dintre rândurile celor mulți, el v'a îndemnat mai întâi să vă aduceți aminte de ce era prin satul vostru pe vremea Ungurilor, și cât de greu și de apăsător era atunci traiul, când nu numai că nu erai stăpân pe averea ta, dar încă nici de viață nu erai sigur. El v'a adus aminte că mulți din satul vostru, din orașul Cluj chiar și din satele vecine nu au fost răpuși de cruzimea săcuilor.

Vorba lui înțeleaptă a avut darul de a mai opri pe acei din voi, cari erau gata să facă păcatul, față de neam și față de Dumnezeu, de a spune că România ar fi față de fi săi mai îndreaptă și mai apăsătoare de cum a fost stăpânirea ungurească.

Atunci am luat cuvântul și eu și înțeleptul profesor de la Universitatea din Cluj, care se găsea lângă mine, și am cautat să vă scoatem din rătăcirea în care unii din voi se află. Cele spuse atunci vi le repet din nou și prin foaie, ca să vă rămână. Citiți rândurile mele cu luare aminte și astăzi, și ori de câte ori se va mai găsi câte unul, care ar încerca să vă ducă mintea în rătăcire:

Viața este într'adevăr, așa cum mi-ați spus-o voi, foarte scumpă: o pâine costă 4 lei, o găină 20, o palarie de paie 65 și așa mai departe. Această mare scumpire a traiului este urmarea firească a războiului, în care timp, toate brațele cele mai vânjoase fiind chemate la luptă, au rămas ogoarele nelucrate, iar atelierele și fabricile deșerte. Din această pricină s'au împușinat și cele trebuincioase hranei produse de muncitorii agricoli, și cele trebuincioase îmbrăcămintei, gospodăriei și vieții tuturilor, produse de muncitorii industriali. Pe când alimentele, veșmintele, mașinăriile și obiectele de tot felul se împușinau, banii se înmulțeau; cu alte cuvinte hrana și îmbrăcăminte se împușinându-se deveneau din ce în ce mai scumpe, iar banii, înmulțindu-se, deveneau din ce în ce mai ieftini. Și din această pricină, s'au văzut oameni, cărora înainte li-se zicea bogați, pentru că erau plini de bani, suferind lipsă de ale mâncării și îmbrăcămintei, deși erau cu punga plină; pe când, în același timp, oameni de la țară deși mai puțin bogați în bani, nu duceau lipsă nici de hrană, nici de veșminte, dacă avuseseră grija să-și muncească ogorul și să-și ceară pământului pe lângă pâinea lor și hrana vitelor lor, și inul și cânepa pe care vrednicia gospodariilor trebuie să le transforme în veșminte.

Dar împușinarea alimentelor, veșmintelor și tuturilor obiectelor trebuincioase traiului care a adus cu ea scumpirea vieții, cauzată de faptul că brațele au lipsit timp îndelungat dela indeletnicirile lor obișnuite, a fost sporită și prin greșala și răutatea omenească.

În timpul războiului și curând după încetarea lui, s'au ivit peste tot oameni cari îndemneau la rău, pe semenii lor. Acești oameni cari urmăreau scopuri ascunse numai spre folosul lor îndemneau pe ceilalți să nu munciască să nu asculte de lege și de autoritate, că, doară de asta au fost la războiu și au făcut România mare ca să le vină toate deagata; în special muncitorii din fabrici, ateliere și mine erau îndemnați să muncească puțin și să ceară plată mare. Aceste sfaturi rele au prins mai ales în fabricile, minele de cărbuni și în atelierele cailor ferate, unde muncitorii nefiind români, se bucurau să îngreșeze cât

mai mult împrejurările vieții noastre. Din această cauză au avut loc numeroase greve, când muncitorii, pentru un pretext sau altul, refuzau de a mai munci, dar aveau grija să ceară plata zilelor nemuncite.

Tot din această cauză transportul marfurilor dintr'un loc în altul nu se putea face, așa că în unele părți ale țării noastre stau și astăzi, magazinele pline de grâu, pe când alurea pâinea lipsește; același lucru se întâmplă cu toate produsele solului și subsolului nostru, care astăzi stau nefolosite, nici pentru trebuințele populației noastre și nici pentru trebuințele terilor străine, unde ar trebui să le ducem prisosul nostru ca să căpătăm din acele țări cele ce nouă ne lipsesc.

Starea aceasta de lucruri, care a pricinuit scumpirea traiului, se observă nu numai în țara noastră; toate țările lumii suferă astăzi de aceeași boală. Vindicarea atâră numai de la noi. — Această vindecare a început deja să vină; așa, de pildă, se observă cum transportările pe caile ferate se fac zi cu zi mai regulate și cum, din această cauză, mărfurile, care până acum stăteau îngrămadite în magazinele porturilor noastre, încep să fie transportate pe tot întinsul țării, producând o ușoară scădere prețurilor.

Dacă toți ne vom pune cu hotărâre pe muncă, atât în ateliere și fabrici, cât și în saline, în mine sau la coarnele plugului, dacă nu vom mai da ascultare sfaturilor și indemnurilor rele, și vom fi ascultători față de lege și de cărmuitorii noștri, vom ajuta la învingerea greutăților prin care țara noastră trece, în momentele de față, contribuind fiecare dintre noi la ușurarea vieții noastre și la întărirea statului român. Despre dările cele noi, ce ați auzit că cărmuirea vrea să pună, până și pe fiecare roată de la carul vostru, vă voi scri în numărul viitor al Gazetei.

General N. Petal
Cluj, 25 Mai 1921.

S. Al. — Gândul Dv. potrivit cu gândurile multora dintre conducătorii diferitelor instituții publice cu iubire și respect de avere a statului. Așa, de mult Dl. ministru de războiu a ordonat folosirea automobilelor statului numai pentru serviciu și a redus prin noul buget, toate automobilelor ce au folosit formațiunilor de războiu Comandamentul Corpului 6 Armată a repetat prin ordine severe tuturor unităților și serviciilor în sub ordine, că trăsurile și automobilele statului să nu se

întrebuințeze de cât în adevăratul folos al serviciului și numai pentru accia pentru care au fost destinate de stat. Sărbătorile, și la schimbări nici ofițerii, nici familiile lor nu folosesc trăsurile statului.

Trăsurile militare ce ne scrieți că le-ați văzut în zile de sărbătoare încărcate cu Doamne și copii, nu sunt și nu pot fi trăsurile statului. De sigur a-ți văzut trăsurile personale ale ofițerilor, ce mulți sunt oameni cu stare din 'nainte de războiu.

De altfel toate autoritățile cărora le ține statul trăsuri din contribuțiile noastre, suntem siguri că au luat aceleași măsuri ca și armată să nu le întrebuințeze de cât în serviciu.

D. Pasklevici Avocat. — Socotisem că cele semnate de noi, în numerele trecute, cu privire la păstrarea stampilelor ungurești de către Posta Românească, ar fi fapte izolate, petrecute arar din neglijența vre-unui funcționar.

Vedem însă după cele ce ne scrieți că aceste cazuri sunt generale și posta din Ardeal păstrează întrebuințând cu sfintenie stampilele ungurești. Da, stampila poarta coroana maghiară și cuvintele „Temeșvar”. E o adevărată rușine, și unim întreaga noastră indignare cu protestul D-v. Toate neamurile din lume și în timp de vremele ocupațiune și au schimbat nu numai stampilele postale, ci și firmele și imprimările tuturor instituțiilor țării ocupate. Și noi, desorbitori neamului, stăpâni de veci în virtutea nu numai a biruinței și a drepturilor istorice al Ardealului, persistăm încă să ne lasăm batjocoriți în demnitatea noastră națională de conștiința criminală a cătorva funcționari streini rămași în serviciile noastre publice.

După doi ani de administrație românească să mai se folosească imprimări și stampile ungurești, e nu numai o inconștiență reproabilă ci o adevărată crimă de stat.

Vom aduce cazul la cunoștința Guvernului, cerându-i să ia măsurile impuse de datoria și conștiința românească și să ordone ca Temeșvar, Koloșvar și toate numirile ungurești reoficializate de funcționarii streini din Posta Românească, să fie porzite la Budapesta de va fi cazul chiar împreună cu acei ce le vor mai întrebuința în viitor.

G. D. — S'a intervenit.

O. P. — Vom cerceta cele semnate de D-v.

Gregoriu Nicoară, Feleac. — Plângerea duminică se cercetează și dacă ai dreptate, ea și se vada.

Secretariatul de Redacție

Cărți Nouă

Harnicul Inspectul de poliție d-I D. Carapancea îngrijindu-se de cultura și educațiunea Corpului sergenților de oraș, modești păzitori ai publice, cu sprijinul profesorilor noștri a tipărit în biblioteca Ministerului de Interne o mulțime de cărți de folositoare învățătură.

Așa s'au publicat:
Istoria Românilor de d-I G. G. Mateescu.
Geografia României de d-I G. G. Mateescu.
Cartea Sergentului de Oraș —

Diverse Instrucțiuni de d-I Carapancea.

Calauza Sanitară de d-I Ion Totoianu.

Carte de Cetire Românească de A. Ciura și O. Hulea.

Prinim la Redacție:

Marele ziar teatral și artistic „Rampa” de sub excelența conducere a confratele nostru București, d-I Faust Moor,

Ni se trimite regulat ziarul Brăilean „Cuvântul”, foarte bine scris și redactat numai de mâini, sub priceputa conducere vechiului ziarist Marcel Stancu.

A apărut romanul „Ada” de D. Carapancea, cunoscut scriitor. Până în prezent este singurul roman în care se analizează fetele femeesc în marele nostru războiu. Editura Cartei Românești preț 12 lei 50. În curând vorbii pe larg de acestor lucruri.

Au apărut după o întrerupere de patru ani, în Sibiu, Marea viziă bisericească românească: viziă Teologică de sub conducerea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae; Această publicațiune în unsprezece an de viață, înclină un mare gol și toți preoții țării vor fi găsi în această revistă prietenul ciuit în infrațerei.

Minunata revista de cultură „Cele trei Crișuri” de sub conducerea Domnului Colonel Gh. Bădoșloglu, a apărut în numărul său 15 Mai 1921, cu fotografia și tograful M. S. Reginei.

În excelente condițiuni tipografice, publică articole scrise de mai de frunte scriitorii ai noștri.

În numărările viitoare, vom vedea însemnătatea culturală a Sărbătorii „Cele trei Crișuri” ce în să apară una din cele mai bune literare și culturale din Ardeal, Radia-Mare.

Munca Cereii și Oferte

Brigadier Silvie, cu multă experiență, cunoscând administrația și bun dactilograf, caută servitiera vre-o mare întreprindere forțieră sau în administrațiile particulare. Condițiunile rute sunt să i se dea casă pentru familie, lemne pentru iarnă și salariu modest, Doritorii ne vor scrie pentru Brigadier Silvie.

Negru Gheorghe, Com. Meșlac, Plasa Huedin, Județul Cluj, soldat furier demobilizat, caută serviciu de birou cu salariu modest și imediat. I se va comunica și salariul oferit.

Pentru publicațiunile din această coloană, Direcțiunea gazetei noastre, în nemărginită sa dragoste pentru popor, nu primește nici o plată. Singura plată va bucuria de a ajuta oamenii să știți să-și găsească de lucru prin mijlocirea noastră.

Acei ce răspândesc Ziara Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Administrație Cluj, Strada Dorobanților No. 11

BANCA NAȚIUNII SOCIETATE ANONIMĂ BUCUREȘTI CALEA VICTORIEI 91
CAPITAL și REZERVE L. 175.000.000 PIATA PALATULUI REBAL